ISTRSKI TEDNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE KOPRSKEGA OKRAJA

LETO I. - Štev. 31 | KOPER, 30. septembra 1950 | Cena 3 din

Kaj nam bo pokazala letošnja

GOSPODARSKA RAZSTAVA

RIBARSTVO ŽIVINOREJA POLJEDELSTVO OBRT INDUSTRIJA LJUDSKA TEHNIKA

Jutri bo otvoritev gospodarske razstave, za katero vlada med našim delovnim ljudstvom veliko zanimanje. Razstava bo pokazala v prvi vrsti, kaj smo do sedaj dosegli na področju gospodarske dejavnosti ter obenem nakazala pota našega bodočega razvoja. Ta naša tretja gospodarska razstava se vsai v enem teme jito razlikuje od prejšnjih dveh: *Nakazuje nam mnogo jasneje pot našega nadaljnjega gospodarskega razvoja, pokazuje nam mnogo jasnejje, katerim vprašanjem mora naša ljudska oblast polagati največ pažnje in kje mora naše delovno ljudstvo osredotočiti svoje največje napore.*

Pokazala nam bo nadalje, da ima naše delovno ljudstvo svoj gospodarski plan, da se bori za njegovo uresničenje in prav tako, da je doseglo v tej borbi vidne uspehe.

Ta gospodarska razstava bo pomenila zlom nadej vseh tistih protiljudskih elementov, ki so nam prerokovali skorajšnjo gospodarsko in kulturno razsulo ter zagnali v svet o našem delu take laži, ki so lahko rezultat le protiljudske in bolne domišljije. Gospodarska razstava nam kaže, da gremo naprej, da si naše delovno ljudstvo dejansko gradi boljše življenje. Doseženi uspehi so jamstvo za nove in še večje uspehe. Gospodarska razstava bo dala našemu delovnemu ljudstvu še novih moči, oboroži ga bo še z novim znanjem in s svoje strani doprinesla k izboljšanju naše gospodarske dejavnosti na splох.

Ob tej priliki bomo še jasneje spoznali, da je naša industrija v veliki meri navezana na naše poljedelstvo, da se mora večji del naše industrije tudi v bodoče naslanjati na tradicionalno ribištvo ter bogastvo, ki nam ga nudi naše morje. Pokaza a nam bo nadalje, da posveča naša ljudska oblast prav posebno pozornost dvigu poljedelstva.

Na razstavi bodo stopile odločno v ospredje naše spomladanske kulture, naša prvovrstna vina, naši oljčni nasadi in naše sadje. Pri tem bodo dale svoj delež naše delovne zadruge, ki so osnovni pogoj za nadaljnji razvoj našega kmetijstva. Ravno tako bo letošnja razstava prikazala tudi našo gradobeno dejavnost ter razvoj našega prometa, ki igrata zelo važno vlogo pri dviganju našega gospodarstva. Ta naša manifestacija gospodarske dejavnosti nima nič skupnega z običajnimi sejmi, ki jih prirejajo v kapitalističnih državah. Pravi smisel naše razstave ni zgolj v tem, da bi pokazali, kaj lahko nudimo tržišču. Glavni namen naše razstave je, pokazati pota, ki so najboljša za čim hitrejši ter uspešnejši razvoj našega gospodarstva.

Napačno bi bilo, če bi si ogledovali le dosežene uspehe in ne bi pri tem kritično ocenjevali dobre in slabe strani našega dela. Kritični pregled pomanjkljivosti in uspehov mora biti tak, da nas dviga; kritika mora biti taka, da dosegamo z njo izboljšanje v vsakem pogledu. Pri temeljitem ogledu razstave si bo vsak naš delovni človek nabral nekaj novega, pred njim bo jasneje rasla perspektiva našega gospodarskega razvoja *in ravno ta perspektiva ga bo tudi bodrila in mu vlivala novih moči. Spoznal bo obenem, kaj vse lahko dosežemo, če mobiliziramo vse svoje sile.* Ta naša gospodarska razstava je pomemben člen v naši gospdarski dejavnosti, in kaže, da je ljudska oblast nad vse žilava in sposobna, da uspešno rešuje tudi najtežja vprašanja!

SPORED

KULTURNIH IN ŠPORTNIH PRIREDITEV V OKVIRU TEDNA RAZSTAVE

Nedelja, 1. oktobra	*ob 9:*	*Pomorska regata v koprskem zalivu s sodelovanjem vseh objektov*
	ob 10:	*Troboj s čoni (canotaggio) med Pulo, Reko in Izolo*
	ob 20:	*Slovensko narodno gledališče: »Primorske zdrahe«*
Torek, 3. oktobra	*ob 15:*	*Finale v odbojki*
	ob 20:	*Pevski zbor radia iz Zagreba*
Sreda, 4. oktobra	*ob 15:*	*Finale nogometnih tekem — Šahovski turnir*
	ob 20:	*»Veseli teater« iz Ljubljane*
Cetrtek, 5. oktobra	*ob 15:*	*Finale nogometnih tekem*
	ob 20:	*»Veseli teater« iz Ljubljane*
Petek, 6. oktobra	*ob 18:*	*Finale v balincanju*
	ob 20:	*Koncert komornega pevskega zbora in tržaškega orkestra*
Sobota, 7. oktobra	*ob 15:*	*Krožna kolesarska dirka Koper-Semedela-Postaja za pokal »Gospodarske razstave«*
	ob 20:	*Machiavelli: »Mandragola« (Teatro del popolo — Reka)*
Nedelja, 8. oktobra	*ob 8:*	*Start kolesarske dirke za pokal »La Nostra Lotta«*
	ob 9:	*Troboj v lahki atletiki Domžale-Istra-Trst*
	ob 15:	*Krožne motorne dirke Koper-Semedela-Postaja-Koper*
	ob 20:	*Liljan Helman: »Piccole volpi« (Teatro del popolo — Reka)*

Govor tov. Edvarda Kardelja na seji Generalne skupščine OZN

Jugoslavija je pripravljena podpreti vse ukrepe, ki gredo za dejansko utrditev svetovnega miru

V torek je imel tovariš E. Kardelj pred generalno skupščino OZN nas ednji govor:

Vzdušje težke mednarodne napetosti, ki nosi v sebi vojno, prevladuje danes nad delom OZN in nad celotnimi odnosi med narodi. Brez pretiravanja lahko rečemo, da pomeni sedanji položaj v svetu za OZN eno izmed najtežjih preizkušenj, ki jih mora vzdržati ta naša organizacija, preizkušnjo, od katere je v veliki meri odvisna njena bodočnost, moč in vloga. Skrajni čas je, da ta organizacija, od katere sto in sto milijonov ljudi pričakuje, da bo našla in mora najti pot iz zagate, v kateri je danes stvar miru, združi volio vseh svojih članov v enem vprašanju — da mora biti mir v svetu obvarovan. Trdno smo prepričani o tem, da OZN pri sedanjih pogojih lahko doseže uspeh v tej meri. Dogodki okrog vojne na Koreji pa hkrati dokazujejo, da mora ta uspeh čimprej doseči, če hočemo zares ustaviti usodno drvenje v novo svetovno vojno.

Vsem nam je jasno, da v sodobnih pogojih človeštvo lahko premaga nevarnost pred vojno samo z organizacijo združenih narodov. Dovoliti razpad ali slabiti OZN kot vsesplošno organizacijo narodov za mednarodno varnost pomeni prav isto, kakor odpreti pot vojni. Kar smo potemtakem mi vsi predvsem dolžni storiti, je brezpogojno obvarovanje univerzalnosti OZN in stalna krepitev njene vloge o vseh vprašanjih vojne in miru v duhu njene Ustanovne listine. Ne moremo biti zadovoljni z našimi uspehi, ali bolje rečeno, neuspehi pri delu OZN, toda kaj vendarle pomeni OZN za svetovni mir, nam prepričljivo govori že sama misel na to, v kakem težkem položaju bi bilo danes človeštvo, če ne bi imeli te organizacije.

Dalje je tovariš Kardelj nakazal nekatere škodljive težnje, ki izpodkopavajo zaupanje narodov v bodočnost OZN in ki ji danes otežkočajo, da bi našli pot do trdnega miru in pri tem poudaril, da se tako zapadna kakor sovjetska stran pri razvijanju lastnih mednarodnih ekonomskih sistemov v večji ali manjši meri izogibata krepitvi vloge OZN v vprašanjih mednarodnega gospodarskega sodelovanja.

Proti hegemonističnim načelom - za utrjevanje demokratičnih načel v mednarodnih odnosih

Toda, ko gledamo kritično na delo OZN, ne smemo pozabiti, da je stanje v OZN odraz dejanskega stanja v sodobnih odnosih med državami. Zato bi mogli vprašanje o vlogi in nalogah OZN oblikovati tudi drugače. Ugotovimo namreč lahko, da ne bomo bistveno povečali uspehov OZN niti zboljšali njenega dela, če ne bomo vplivali na spremembo mednarodne politične prakse izven OZN, ako ne bomo nasprotovali borbi za nadvlado v svetu, ki danes gospoduje nad človeštvom in ga vodi do praga nove svetovne vojne.

Narodi Jugoslavije se ne morejo sprijazniti z dejstvom, da danes človeštvo lahko izbira samo med hegemonijo te ali druge velike sile. Ne, mi sodimo, da je še druga pot, to pa je pot naporne, toda neogibne demokratične borbe za svet svobodnih in enakopravnih narodov, za demokratične odnose med narodi proti vmešavanju tujih sil v njihovo notranje življenje in za enakopravnost in za vsestransko sodelovanje narodov na vseh področjih življenja. Samo ob spoštovanju teh načel lahko govorimo o dosegi trajnega miru.

Iz teh razlogov polaga jugoslovanska delegacija posebno važnost na predložene deklaracije o pravicah in dolžnostih držav, ki je zgrajena na teh načelih. Vemo, da se odnosi med državami ne rešujejo z deklaracijami in da se mir ne ščiti samo s slovesnimi izjavami in pravnimi formulami, pa vendar sodimo, da bi bila taka deklaracija

(Nadaljevanje na 5. strani)

TEDEN KULTURE

Velika manifestacija bratstva in enotnosti Slovencev, Hrvatov in Italijanov

Za časa fašizma je zamrla pri nas vsaka prosvetna dejavnost. Kruti okupator je postavljal izven zakona vsako kulturno manifestacijo našega ljudstva in nam usiljeval potom svojih hlapcev svojo lažikulturo, ki je bila vedno le »italijanissima« in fašistična. Slovenski in italijanski delovni ljudje so stali ob strani ter gledali z zaničevanjem ter srdom vsa ta kriminalna početja ter čakali trenutka, da se osvobodijo. Po osvoboditvi zaznamujemo tudi v našem okrožju velike uspehe na vseh področjih dejavnosti. V okviru vseh teh uspehov ima dostojno mesto tudi naša prosveta. Za dosego uspehov, katerih se danes vsi delovni ljudje močno veselijo, pa so bili potrebni veliki napori. Začeti smo morali skoro popolnoma znova. Dvigati smo začeli zgradbo, ki nas je stala ogromnih naporov ter truda. Naše delovno ljudstvo pa je s svojo močno voljo že premagalo največje težave. Splošen polet je zajel prav vsakega našega delovnega človeka. Poleg množičnih političnih organizacij sedaj naglo rastejo prosvetna društva ter še številne druge gospodarske ter kulturne ustanove.

Prosvetna ter kulturna dejavnost v našem okrožju nam kaže, da stoji ljudska oblast trdno na stališču popolne narodne enakopravnosti, da je ena izmed jamstev za krepitev take enakosti tudi borba za utrditev slovansko-italijanskega bratstva.

Teden kulture, ki zajema vse tri narodnosti v našem okrožju, bo pokazal, kaj so vse naši ljudje napravili na tem polju po osvoboditvi. Italijani bodo pokazali svoje, Slovenci ter Hrvati zopet svoje! Teden kulture nam bo odkrival značilne poteze slovenske, hrvaške ter italijanske kulture, pokazal tudi, da ima vsaka narodnost v svoji kulturi nekaj posebnega, da si pa vse tri narodnosti postavljajo skupne cilje in, da je potrebna za dosego teh skupnih ciljev tudi skupna borba. Pokazal bo nadalje,

(Nadaljevanje na 6. strani)

Tako bo izgledala nova ribarnica ob priliki razstave

Severno korejska vlada je zaprosila mir

Severno-korejska vlada je zaprosila posredovanje Organizacije združenih narodov za prenehanje sovražnosti na Koreji.

Radio Pjongjang je objavil noto severnokorejske vlade od 28. septembra, s katero ta vlada prosi za posredovanje OZN za prenehanje sovražnosti na Koreji.

Radio Pongjang je javil, da »protestna nota«, ki jo je zunanji minister Severne Koreje Bak Syong poslal glavnemu tajniku OZN in predsedniku Varnostnega sveta, vali na »ZDA in vlado Singmana Rhee-ja odgovornost za sedanjo državljansko vojno na Koreji« in prosi Združene narode za »njihovo posredovanje, da pride do takojšnjega prenehanja oboroženega napada Amerike in do umika ekspedicijskih čet«.

Sindikalne organizacije morajo zaostriti borbo za boljšo kakovost izdelkov

Sindikalna podružnica mora voditi borbo za boljšo kakovost proizvodnje, ker ravno v tem je ključ, kako bomo proizvode naših tovarn Ampeleja, Arrigoni, De Langade itd. vnovčili na svetovnem trgu. Če bodo ti proizvodi kvalitativno odgovarjali, to se pravi, da bo lahko naš proizvod kvalitativno konkuriral drugim proizvodom, smo lahko prepričani, da bodo naši proizvodi razprodani in ne samo razprodani, ampak naše tovarne bodo s tem dobile več deviz, ki so našemu okrožju neobhodno potrebne, če si hočemo nabaviti surovine, ki jih sedaj nimamo. Čim več naših proizvodov bomo poslali na zunanja tržišča, tem več bomo lahko uvažali predmetov, ki jih naše okrožje nima, odnosno jih ne proizvaja, kot na primer modna galica, žveplo, razna umetna gnojila, stroji za poljedelstvo itd. Čevlje, usnje, tekstil, maščobe, moka, sladkor itd. za široko potrošnjo. Opeka (precej je sicer proizvajamo, toda ne še dovolj), cement, apno, eternit, marmor itd. za gradnjo. Vsega tega naše okrožje ne proizvaja dovolj, da bi zadoščalo svojim potrebam, in moramo vse to uvažati.

Prepričani moramo biti, da moramo z našimi proizvodi potom izmenjave zadovoljiti naše potrebe in bomo to dosegli, če bomo skrbeli, da bodo vsi proizvodi, ki so namenjeni v inozemstvo, kvalitetno dobri. Drugače nam ne bo mogoče teh proizvodov spraviti v denar, temveč jih bomo morali prodati po zelo skromni in nizki ceni ali pa sploh ne. Torej če bočemo, da bodo podjetja istrskega okrožja znana v svetu, morajo sindikalne podružnice voditi najstrožjo borbo za boljšo kakovost proizvodnje, kar pomeni, da mora sindikat vršiti tisto drobno agitacijo, da bo prepričal ves kolektiv tovarne, da zavisi ravno od kvalitete dela cena teh proizvodov na svetovnem trgu.

Če bodo sindikalne podružnice in vodstva podjetij razumela, da je nujno treba začeti akcijo za boljšo proizvodnjo, se bodo s tem tudi poboljšali odnosi med njimi, tako da bo vse delo izvajalo na podlagi sporazuma med sindikalno podružnico in vodstvom podjetja.

Sindikalna organizacija mora zaostriti borbo za boljšo kvaliteto proizvoda in v zvezi s tem vzgajati delavce in strokovnjake, katerim je treba prikazati, kakšna škoda lahko nastane, če se ne pazi na kvaliteto, obenem je treba razločevati dobre delavce od slabih. Oni delavci, ki skrbijo za dobro kvaliteto proizvoda, morajo biti nagrajevani, tisti pa, ki kvarijo proizvod, morajo biti kaznovani. V zvezi s tem bo potrebno, da naše delavce vzgajamo strokovno, kulturno in politično ter dvigamo, ker ravno od vzgoje delavstva zavisi delo sindikalne organizacije v zvezi s produkcijo in graditvijo socializma v našem okrožju.

Slava padli borki tov. BEMBIČ AKVELINI

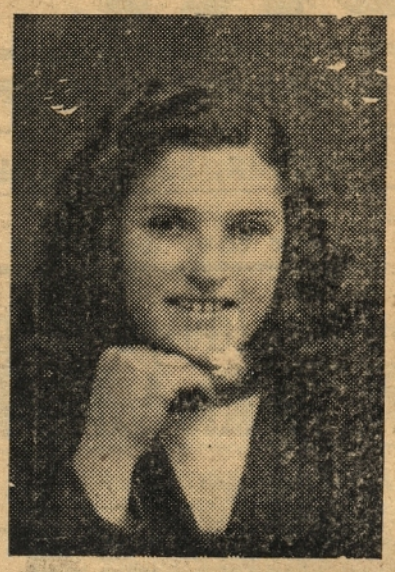

Bilo je pred prvim majem 1944. leta, ko je Bembič Akvelina skupno z dvema tovarišicama pisala mladinske parole za prvi maj na bivši koprski postaji. Fašisti, razbesneli kot zveri, so jih opazili in streljali nanje. Pri tem je ostala 20-letna Akvelina ubita. Napisala je besede maščevanja s svojo krvjo. Dala je svoje mlado življenje za svobodo.

Slava njenemu spominu!

OBIŠČITE TRETJO GOSPODARSKO RAZSTAVO

Jutri prvega oktobra bo v novih prostorih mestne tržnice in ribarnice v Kopru otvorjena III. gospodarska razstava gospodarske dejavnosti našega okrožja.

Še same priprave za to veliko manifestacijo naše gospodarske dejavnosti so pokazale veliko zanimanje in so naše širok odmev med našim delovnim ljudstvom. Iz vsega pa lahko ugotavljamo, da bo letošnja razstava velike važnosti, predvsem zaradi tega, ker ne bo samo prikazala naše delovne napore, ampak istočasno začrtala pot k nadaljnjemu razvoju in krepitvi našega gospodarstva.

Ob tednu razstave je pripravljalni odbor poskrbel za razne kulturne, fizkulturne in tehnične prireditve, na katerih bodo imeli obiskovalci tudi razvedrila.

Zato, kmetje, delavci, obrtniki, intelektualci, žene in pioniri, organizirajte skupinske in kolektivne obiske ter oglejte si tretjo razstavo naše gospodarske dejavnosti, ki vam bo veliko pripomogla k nadaljnji graditvi lepšega življenja!

Za prevoz in vse ostale ugodnosti je pripravljalni odbor prav tako poskrbel.

Ne zamudite obiska na tej veliki gospodarski manifestaciji!

Vozni red

avtobusov v tednu razstave.

AVTOBUSNA ZVEZA V DIVAČO

Odhod iz Kopra v Divačo:
0.20
5.00
12.00
15.00
17.00

Odhod iz Divače v Koper:
3.15
9.10
15.00
18.00
22.00

V Koštaboni so praznovali 3. obletnico pristopa v Kmečko delovno zadrugo

Veliko slavnost so imeli v nedeljo v Koštaboni. Slavili so III. obletnico, odkar se je tudi vas Koštabona pridružila zadrugarjem v Pučah. To je datum, ki za vuži, da se ga spominjamo z nekaj besedami.

Z osvoboditvijo se je položaj popolnoma spremenil. Prvi, ki so odločno zaorali v zadružno ledino, so bili v Pučah. Kmalu se jim je pridružila še Koštabona. Tako je tu nastala močna zadružna skupnost, ki je začela vzbujati pozornost v bližnjih in tudi oddaljenih vaseh. Tu se je razvijalo nekaj novega, nekaj, kar so ljudje sprejemali kot svoje. Naravno, da ni šlo samo in lahko. Težav je bilo polno, največja pa pomanjkanje dobrega vodstva. Danes so zadružniki Fuč in Koštabone že mimo vseh teh in takih težav. Premostili so jih s pridnostjo in dobro voljo.

Tretjo obletnico pristopa vaščanov iz Koštabone so praznovali z lepo kulturno prireditvijo. Na prireditvi sta nastopali prosvetni društvi »Igo Gruden« in »Francè Prešeren«. Tovarič Benčič Franc je imel krajši govor, v katerem je poudaril, da je bila ta delovna skupnost ustanovljena z velikimi napori. Ljudstvo se je bilo odločilo, da bo šlo po zadružni poti in je na to pot krenilo z vso odločnostjo. Govornik je omenil tudi gonjo kominformistov proti naši ljudski oblasti in delovnim zadrugam in med ploskanjem vseh navzočih zaključil: »Mi vseh velikih pridobitev nismo podedovali, ampak smo si jih s krvjo priborili.«

Z okrajnega plenuma ZAM v Kopru

Prejšnji teden je bilo v Kopru okrajno plenarno zasedanje ZAM za Koper. Ob tej priložnosti so se delegati porazgovorili o vseh dosedanjih uspehih pa tudi napakah in o vključitvi mladinske organizacije v vseljudsko fronto SIAU. Po izvolitvi delvnega predsedstva in sprejemu dnevnega reda je podal tovariš Aldo Petronio obširno politično poročilo, v katerem je obravnaval vključitev ZAM v SIAU. Pri tem je poudaril, da bo tako mladina strnjena z ostalimi novimi množicami našega okrožja, naredila vse za izpolnitev nalog, ki jih določa enoletni plan.

Zatem je sledilo organizacijsko poročilo tov. Ergija Krmaca, v katerem je med drugim omenil uspehe pa tudi pomanjkljivosti osnovnih mladinskih organizacij tako na vasi, v mestih in delovnih kolektivih pri izvajanju planskih nalog.

Poročilom je sledila živahna diskusija. Tako so posamezni delegati poudarili, da je odprava napak v mladinski organizaciji ena od najvažnejših nalog pri bodočem organizacijskem delu mladine. Poleg tega so delegati naših tovarn govorili tudi o postavitvi delovnih norm v podjetjih, o delovnih odnosih in tako dalje. Tudi delegati kmečke mladine so dejali, da bodo dali vse napore za nadaljnji dvig kmetijske proizvodnje.

Po soglasni odobritvi sklepa o vključitvi ZAM v SIAU je plenum sprejel resolucijo, v kateri soglaša z gornjim sklepom in kjer je med drugim rečeno, da bo mladina odpravila vse nedostatke pri svojem delu, tako na vasi kakor tudi po tovarnah.

BRIGADA „A. BONIFACIO" štirikrat udarna

Italijanska delovna brigada »A. Bonifacio«, ki dela na Novem Beogradu, je te dni že četrtič postala udarna. Tako so nam sporočili brigadirji telegrafsko iz Beograda. Ti mladi prostovoljci si delajo čast v Jugoslaviji s tem, da izpolnjujejo obvezo, ki so jo ob odhodu iz Kopra sprejeli, da bodo postali šestkrat udarni.

IZ BUJŠČINE

PRIPRAVE za gospodarsko rastavo

Kakor iz našega okraja tako bodo na naši tretji gospodarski razstavi razstavljali svoje izdelke tudi obrtniki in rokodelci iz bujskega okraja. Med drugim bodo razstavljali raznovrstne čevlje, obleke, pohištvo, izdelke rdečega marmorja itd. Za te izdelke pa so se že prijavili številni obrtniki iz vse Bujščine. Med temi so čevljarji: Basilij Bonetti, Viktor Bonetti, Guido Vilatore, Jakob Bonetti, Silvij Bonetti, Ivan Mazin, Alojz Kranjac, Guezino Vascoto, Berto in Ivan, ki so vsi iz Buj; razstavljali bodo nizke delovne čevlje, turistične čevlje ter moške, ženske in otroške čevlje. Poleg tega bodo razstavljali tudi razne vrste sandal.

Obleke pa bosta razstavljala krojača Just Kurto iz Bartonige in Feliks Neoro iz Umaga. Tudi mestna krojačnica iz Buj bo razstavljala različne mode.

Mizarska zadruga v Savudriji in tvrdka »Naprej« iz Buj pa bosta razstavljali pohištvo. Podjetje kamnoloma bo razstavljalo zanimive izdelke iz rdečega marmorja in kamna.

Poleg vsega tega pa bo tovariš Scoranella iz Umaga razstavljal lep kameni okras, ki ga je sam izdelal. Kovač Zadea Jakob iz Brtonigle bo razstavljal kolo za tovorni voz in vprežni jarem za par volov. Podobna dela bodo razstavljali še številni drugi obrtniki in rokodelci iz Bujščine in tako pokazali njih napore in trud celoletnega dela.

Ob „Tednu zadružnikov" bujskega okraja

Prejšnji teden so množične organizacije bujskega okraja napovedale »Teden zadružnikov«. Ta iniciativa, ki jo je predlagala vseljudska organizacija SIAU, je dosegla velik uspeh pri nadaljnjemu širjenju in krepitvi zadružnih misli v bujskem okraju. Med tem tednom so dan za dnem obiskovali delovne zadruge razni strokovnjaki in zdravniki, ki so na licu mesta ugotavljali v kakšnem stanju so zadruge.

Toda med »Tednom zadružnikov« so člani kmečkih delovnih zadrug tudi delali. Tako so mehaniki raznih zadrug inštalirali in popravili več poljedelskih strojev. Zidarji so opravili veliko dela na raznih gradbiščih in pri popravilu zadružnih stanovanj. Tako so zidarji gradbenega podjetja »EDILIT« opravili nad 200 prostovoljnih ur poleg svojega delovnega časa, pri popravljanju raznih del v kmečko delavni zadrugi Materadi. Tudi zidarji okrajnega podjetja »Graditelj« niso hoteli zaostajati. Zadružnikom »21. maja« so opravili kar več sto prostovoljnih ur.

V Portorožu in Škofijah so žene izvolile svoj odbor

Portorož

Prejšnji teden so bile v Portorožu volitve v osnovne organizacije ASIZŽ. Zastopane so bile organizacije iz Sv. Martina, Belega Križa, Fiessa in Portoroža. Na zborovanju, ki so ga imele žene pred volitvami, je bilo prisotnih kar 343 volivk, to je nad 92 % vsega članstva.

Tov. Ema Černik je otvorila zborovanje in v kratkih besedah orisala pomen volitev. Nato je govorila tov. Majda Martelanc o bodočih nalogah žen in novega odbora, ki bo moral vsekakor skrbeti, da se organizacijsko delo izboljša. Poleg vsega tega pa morajo žene razviti svojo aktivnost na področju matere in otroka in dalje, da nudijo pomoč in podporo nosečim ženam, da skrbijo za ustanavljanje dečjih jasli in vrtcev. Poudarila je tudi važnost kulturne vzgoje in izobrazbe žena.

Iz poročila o izvršenem delu je bilo razvidno, da so žene razvijale svoje delovanje na vseh področjih. Pomagale so posebno pri ustanavljanju otroških vrtcev, obiskovale revne matere, otroke, sirote in onemogle, obiskale bolnike v vojaški bolnici ter jim izkazale vso hvaležnost in to zlasti pripadnikom JA, ki dajejo vse kar morejo za pomoč našemu ljudstvu. Razen tega so sodelovale žene na raznih manifestacijah in delovnih akcijah. Tako so svečano proslavile 8. marec mednarodni praznik žena in prav tako tudi 1. maj. V predvolivnem tekmovanju pa so opravile nad 1500 prostovoljnih delovnih ur pri šivanju telovadnih krojev, čiščenju poslopij in delih na cesti. Imele so tudi več kulturnih prireditev.

Skofije

Žene iz Škofij in okoliških vasi so prejšnjo soboto odločno pokazale svojo predanost in voljo za graditev lepše bodočnosti.

Volitve v nove odbore ASIZŽ, na katerih so volile stoodstotno, so počastile z več sto udarniških ur na gradnji zadružnega doma. S tem so obenem odgovorile na lažno propagando Vidalijevih agentov, ki so z vsemi propagandističnimi sredstvi blatili volitve naših žena, češ da so te volitve nepomembne in fašistične.

Toda škofijske žene so na volitvah, videč njih velik uspeh, priredile veliko slavnost, ki je trajala pozno v noč.

Hrevatin Justina

Vpišite se v krojaški tečaj

Krojačnica »Omnia« v Kopru bo s prvim oktobrom otvorila večerni krojaški tečaj [illegible]. Tečaj bo v prostorih krojačnice »Omnia« in ga bo vodil tov. Marino Gobbo. Vpisovanje v tečaj se je že začelo. Ob vpisu je treba položiti 500 dinarjev, katere pa bodo dobile ob zaključku tečaja nazaj vse tiste tečajnice, ki bodo redno obiskovale pouk. Ne bo pa vpisnina povrnjena tistim, ki bodo neredno obiskovale tečaj, ali pa ga celo opustile.

Z novatorstvom dosegamo

večjo produktivnost in boljšo kakovost

Odmev zadnjih novatorstev, ki so jih zadnje čase iznašli delavci v Tovarni »AMPELEA« v Izoli, ni še utihnil in že je na vrsti novo izboljšanje, katerega izumitelj je mehanični delavec Italo Dellore. To je znak samoiniciativnosti naših delavcev v uresničevanju velikih nalog, ki jih pred nje postavlja naš enoletni plan.

Izpolnitev stroja za varjenje konzerv bo mnogo pripomoglo k nadaljnjemu dvigu produktivnosti in zboljšanju kakovosti izdelkov. Poleg tega pa bo ob enem olajšala mnogo truda in delovnih naporov naših delavcev in delavk. Med tem ko so prej naše delavke v enem delovnem dnevu morale vzdigovati vsaka po več kot 10.000 kg kositrnih škatljic in jih prenašati v stroj za varjenje, bodo sedaj z izpopolnitvijo stroja za varjenje uporabile manj truda, ker bodo samo z nogo pritisnile na posebno vzmet, ki bo nato dvignila nad 120 kg hkrati.

Z novatorskim delom tov. Itala Dellore bomo lahko z uporabo manjše sile dosegli večjo storilnost kakor tudi boljšo kakovost izdelka.

TEHNIKA naj prodre med naše ljudi in postane res LJUDSKA

Zadnje čase zelo pogosto slišimo besedi »Ljudska tehnika«. Povsod se pri teh ogašajo že je po znanju, posebno pri mladini. Te želje so: obvladati razna tehnična sredstva, stroje, motorje, avtomobile, spoznati konstrukcije letal, jadrnic itd. Človek želi prodreti čim globje v znanost. Zato stremi po tehnični izobrazbi na vseh področjih pri razvoju tehnike. Pa se lahko vprašamo, koga bi ne zanimala konstrukcija jadralnega ali motornega letala, nadalje upravljanje z mehanizmom avtomobila ali motorja?

Torej iz vsega tega nam je razvidno, da je ljudska tehnika tista organizacija, ki zbira in združuje razne talente, ki nudi vsem ljudem možnost tehničnega izobraževanja. Pot v to organizacijo je odprta vsakemu delovnemu človeku.

Če pogledamo glavne panoge ljudske tehnike, bo to najjasnejše vsakomur. V sekcijo avtomobilizma in motorizma je lahko vključen vsak državljan ne glede na spol, stan ali starost (razen mladina do 14 let). V tej sekciji se lahko naučí o delovanju eksplozivnih motorjev v podrobnosti, poleg tega pa tudi praktičnega upravljanja vozila. Tako lahko postane šofer in to brez vseh posebnih težav in zamude delovnega časa, ker so teoretična predavanja v popoldanskih ali večernih urah. S tem, da postaneš šofer, zadostiš svoji želji in istočasno koristiš skupnosti s svojim znanjem.

Ne moremo pa govoriti samo o šofiranju, imamo tudi druge panoge kot pomorsko brodarstvo. Pod tem imenom razumemo: brodarsko modelarstvo, konstruiranje in gradnja kajakov in jadrnic. Jadranje je najlepši šport našega sinjega morja, o katerem pa na žalost moramo reči, da naših ljudi, zlasti onih po vaseh, sploh ne zanima, čeprav imajo za to vse možnosti razvoja.

Ena izmed naslednjih panog je letalstvo. Sem spada: letalsko modelarstvo ki nudi mladini zdravega razvedrila pri konstrukcijah in spuščanju modelov, nadalje je jadranje, ki nudi izredne užitke pilotom, ki se sami pri tem vzgajajo. Zamislite si, kako lepo je leteti z avijonom brez motorja tisoč ali dva tisoč metrov visoko. Kakor galeb se nam zdi letalo, ki jadra brez ropota in izvaja najrazličnejše akrobacije, da se človeku kar lasje ježijo ob pogledu na takšno drznost. Če pa vprašate pilota-jadralca, kako je kaj v takih višavah, vam z nasmehom in ponosom odgovori, da se ljudem, ki se še niso dotaknili neba, tega ne more pojasniti. Kako lepo je v zračnih višavah sredi tihih vetrov in oblakov.

Pa poglejmo še eno panogo ljudske tehnike. To je foto in kino amaterstvo. Pri tem se ljudje spoznajo z optiko in precizno mehaniko ter se nauče natančno gledati in ceniti našo lepo domovino. Nadalje s svojimi posnetki dokumentirajo našo izgradnjo in napore v borbi za socializem.

Vse to spada v ljudsko tehniko, ki je množična organizacija delovnih ljudi, ki imajo voljo do nadaljnjega tehničnega izpopolnjevanja in izobrazbe. S svojim delom pa pomagajo ti člani našemu ljudstvu pri dvigu njegove kulture in tehnične ravni. Zato mora ljudska tehnika prodreti povsod med ljudi, da jih vzgaja in izpopolnjuje. Vsak delovni kolektiv, vsak član skupnosti mora spoznati in vzljubiti tehniko, kajti le s skupnimi močmi bomo prodrli iz temne tehnične zaostalosti ter postali novi in kulturni ljudje.

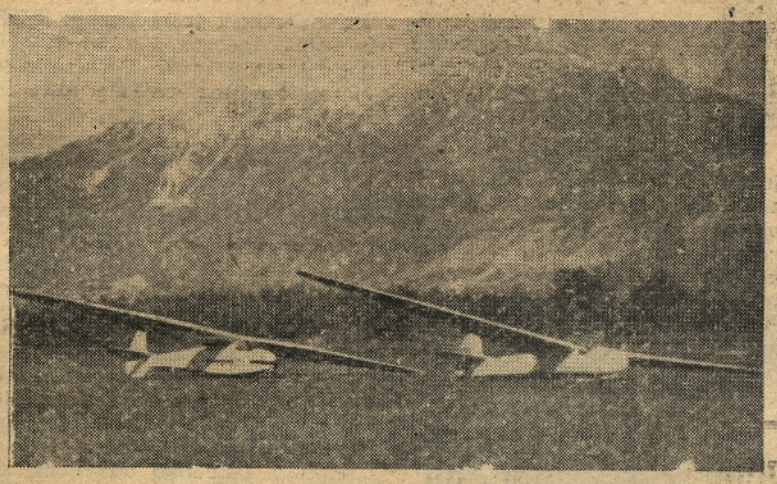

Jadralna letala »Jastreb« in »Triglav« med vajami

Ljudska tehnika

priredi dne 8. oktobra 1950 ob 15. uri velike motocik istične dirke na krožni progi v Kopru. Nastopili bodo najboljši vozači STO, Slovenije in Hvatske v vseh kategorijah.

Vabljeni vsi! Odbor,

Nasveti ljudskega zdravnika

S cepljenjem se obvarujemo DAVICE

Prav vsak danes že pozna to bolezen, davico ali difterijo, ki je dobila svoje ime po tem, ker je največkrat nastopala v obliki davljenja ali dušenja in se je pogosto končala s smrtjo. No v novejših časih se to le redko kdaj zgodi, pač pa sedaj kaj rada pušča posledice na srčnem mišiču.

Bacil, ki povzroča davico, so odkrili že v prejšnjem stoletju; ta bacil izloča posebne toksine (strupe).

Difterija nastopa največkrat endemično, to se pravi v več krajih naenkrat, in sicer v pozni jeseni in pozimi ter so najbolj dovzetni za njo otroci od enega do petnajstih let. Prenaša se bolezen največkrat po okuženem bolniku ali po bacilonoscu, to so tisti, ki nosijo v sebi bacile davice. Vendar pa davica ni tako nalezljiva kakor druge nalezljive bolezni in nekateri sploh niso dovzetni za njo; s posebnim načinom lahko zdravniki ugotovimo, ali je otrok sprejemljiv za davico ali ne. Zanimivo je, da bolezen ne zapušča imuniteto, to se pravi, da se lahko na davici ponovno oboli.

Potek bolezni zavisi od lokalizacije obolenja in od toksičnosti povzročitelja. Opisal vam bom, kod in kako lahko nastopa davica

1. V nosu in grlu: to je najpogostejša oblika. Temperatura navadno ni visoka (kot skoraj nikdar pri davici, razen pri zelo težkih oblikah). Bolniki tožijo o težavah pri požiranju, ker je žrelna sluznica otekla, tonzili sta vnetno rdeči, na njih pa opazimo belo rumene ali sivo rumene obloge — kožice ali membrane. Skoraj vedno najdemo bezgavke pod ušesom otečene, zaradi česar bolnik usta težje odpira. Bolnik tudi toži, da ga boli glava, je bled v obraz, včasih bruha in se ne zanima za okolico.

2. Davica v nosu. To obliko imajo največkrat dojenčki in majhni otroci. Spoznamo jo po seroznognojnem, krvavkastem izcedku iz nosa. Okoli nosnice pa je koža razpokana.

3. Davica v spodnjem delu dihal, to je na glasilkah, v sapniku in njegovih vejah, ki jo imenujemo tudi Krup. Znaki so tile: močna hripavost do popolne izgube glasu. Zelo težko dihanje, posebno vdih, kar se izraža v tem, da se pri bolniku jamica nad prsnico, medrebrja in zgornji del trebuha močneje umikajo. Dihanje pa spremlja tipično sipanje (stridor). Bolnik je zelo nemiren in ne more spati. To stanje se lahko potem še naprej slabša in brez zdravnikove pomoči navadno ni rešitve.

4. Davica na ranjeni koži. Misliti moramo nanjo takrat, kadar imamo rano na koži, ki se nikakor noče zaceliti. Vidimo jo največkrat v vojnem času. Pri novorojenčku pa včasih nastopa na popku.

5. Davica na drugih sluznicah je zelo redka. Nastopa lahko na očesni in ušni sluznici ter na sluznici ženskega spolovila.

Profilaksa davice. Vse bolnike, o katerih sumimo, da so zboleli na davici, moramo takoj izolirati. Vse predmete, ki so bili v stiku z bolnikom, moramo desinficirati. Bratci in sestrice obolelega ne smejo 14 dni v šolo. Po prestani bolezni moramo bolnika kontrolirati, če ni postal bacilonosec.

Najbolj važno je pa cepljenje proti davici, ki ga vsako leto izvajamo tudi pri nas. To cepljenje obvaruje otroke pred boleznijo za dolgo dobo, četudi ne vedno. Zato naj se starši vedno odzovejo pozivu na cepljenje, kadar se vrši, saj je iz zgoraj opisanega razvidno, kaj ta bolezen lahko vse povzroča.

Zdravljenje davice naj se vrši vedno v bolnici, kjer imajo zdravniki na razpolago vse, kar je potrebno, da obvarujejo bolnika pred hudimi posledicami. Omenim naj samo, da se zdravi bolnike v glavnem s serumom v velikih tekočinah, poleg splošnega zdravljenja vseh pojavov.

Dr. Hladnik Polde

Zadruzniki v Ankaranu dobro gospodarijo

Zadrugo v Ankaranu so ustanovili novembra 1948 nekdanji koloni in polovinarji, ki jim je naša ljudska oblast dodelila zemljo njihovih pobeglih gospodarjev. Z 80 ha zemlje, 15 glavami goveje živine, 20 prašiči in nekaj lesenih plugov in vozov so začeli gospodariti. Začetek je bil težak, kajti od 16 zadružnikov jih je bilo za delo sposobnih le 8, razen tega pa jim je primanjkovalo še precej poljedelskega orodja in strojev.

Toda zadružniki se teh težav niso ustrašili. S skupnimi močmi so prijeli za delo in že kmalu potem se je zadruga okamosvojila. Iz svoje sredine so izvolili nov upravni odbor, ki je s svojo vztrajnostjo in požrtvovalnostjo popeljal zadrugo k prvim uspehom. Porazdelili so se v razne brigade in skupine, ki odgovarjajo vsaka za svoje delo. Takoj so se lotili obnove gospodarskih poslopij pa tudi zadružnih stanovanj.

Letos pa so se pri vsem tem pokazali prvi uspehi, ki so imeli velik odmev med sodnimi zasebnimi kmeti. Zadružniki so svojo prvotno imovino pomnožili na 140 ha zemlje, 50 glav goveje živine, 50 prašičev. Nabavili so si razne poljedelske stroje, med temi mlatilnico, kosilnico, frezo, več raznovrstnih plugov, grablje, motorno žago in drugega orodja. Tudi svoj kamion že imajo.

Ko so privatni kmetje videli te uspehe v zadrugi, se je kar takoj odločilo 13 kmetov za skupno obdelovanje zemlje. S pristopom teh novih članov šteje danes zadruga 29 kmečkih gospodarstev.

Zadruga goji zaenkrat različne kulture, vendar stremijo za tem, da se bo v bodoče bavila predvsem s sadjarstvom, vinogradništvom in vrtnarstvom. Letos, kakor računajo, bodo pridelali nad 250 h vina. Pri sadju in zelenjavi pa so imeli nad 50,000 din dohodkov. Prav tako so pridelali tudi veliko žita, saj so ga oddali nad 20 stotov. Tudi ostali kmečkih pridelkov so letos pridelali nad 30 % več kakor lansko leto. To pa je predvsem zasluga požrtvovalnosti tovarišev, ki so se potrudili, da bi najboljše obdelali zemljo. Ti tovariši-zadružniki so: Jerman Ivan, Kodarin David, Suber Albin, Lovrenčič Rože, Cergol Gabriela, Santin Jože, Žintin Francka, San Jože, Rihter Karlo, Kocjančič Andrej in Tonej Jordan.

BRANKO BABIČ:

O bistvenih vzrokih spora v tržaškem demokratičnem gibanju

Tržaški proletariat je v svoji preteklj herojski borbi napisal slavne strani revolucionarne prakse, še posebno v zadnjih letih druge svetovne vojne in po vojni. Z orožjem v roki se je boril proti fašizmu za ljudsko oblast. Po vojni se je na čelu ljudskih množic z neverjetnim junaštvom za obrambo svojih revolucionarnih pridobitev, predvsem za obrambo ljudske oblasti. Mednarodne sile imperializma so mu trenutno onemogočile, da bi vse te pridobitve do kraja uveljavil. V interesu svetovnega miru je moral prispevati novo žrtev, da bi lahko pozneje, v zvezi z zmagovito se razvijajočimi demokratičnimi silami sveta, dokončno zmagal. Kljub temu pa je dosegel tržaški proletariat že v tem obdobju pomembne uspehe. Najširšim ljudskim množicam v konkretni obliki pokazal tiste cilje, ki resnično ustrezajo njihovim željam in težnjam, konkretno revolucionarno borbo pa jim je pokazal pravilno in zmagovito pot do teh ciljev. Da bodo šle najširše ljudske množice po tej poti, za to jamči neomajno zaupanje teh množic v vodilno silo proletariata, ki jih zanesljivo in dosledno vodi, neomajno zaupanje v stvar demokracije in napredka, v njihovo enotnost, predvsem pa v slovensko-italijansko bratstvo — te najsvetlejše pridobitve tržaškega proletirata. In to so tudi veliki uspehi pretekle herojske borbe tržaškega proletariata, na katerih lahko razvija svojo nadaljnjo borbo, prepričan v svojo končno zmago.

I

Razvoj v tržaškem političnem življenju in še posebej v demokratičnem taboru je — po objavi resolucije Informbiroja tudi kot odraz mednarodnih političnih dogajanj — prinesel mnogo dogodkov, ki nam danes na eni strani odkrivajo marsikaj, kar je bilo do včeraj skritega in zaradi revolucionarnega poleta širokih ljudskih množic ni moglo priti do izraza, na drugi strani pa omogočajo, da bolj jasno in odločno gledamo na vsa mogoča vprašanja, ki so se zdela še mnogim včeraj nerazumljivo in nejasna. To je povzročilo in še danes povzroča v enem delu demokratičnih množic ali vsaj nepravilno politično orientacijo. Ti dogodki pa terjajo od nas, da jih podrobneje analiziramo in pravilno ocenimo ter tako pokažemo najširšim ljudskim množicam, predvsem pa tržaškemu proletariatu, pravilno politično orientacijo v vsakodnevni borbi. Ni dvoma, da imajo vsi ti dosedanji dogodki korenine v preteklosti, zato bo nujno potrebno, da posežemo z našo analizo nekoliko v preteklost, ker nam bo razumevanje te preteklosti služilo za boljše razumevanje sedanjosti. Potrebno bo govoriti o dveh praksah, o dveh partijskih linijah — KPJ in KPI — ki sta se srečali na konkretnem terenu Julijske Krajine in Trsta — in tu prišli v konflikt.

Pred to naše demokratično gibanje se stalno postavlja vprašanje njegove enotnosti na tistih revolucionarnih tradicijah, na katerih je bila ta enotnost ustvarjena med narodno-osvobodilno in protifašistično vojno. Ta enotnost je bila, po objavi resolucije Informbiroja, razbita od Vidalija in njegove frakcionaške skupine. Naša skrb je bila vedno, da ohranimo enotnost kot osnovni boj uspešne borbe demokratičnih ljudskih množic. Nudili smo enotnost Vidalijevi razbijaški skupini tudi takrat, ko je že vse storila, da to enotnost razbije. Marsikateri je to naše stališče tolmačil kot slabost ali pa celo kot politično kapitulacijo. Toda motil se je. Kdor je tako razlagal našo skrb in prizadevanje za enotnost. Res je samo to, da smo bili pripravljeni tudi na določene žrtve, računajoč na poštenost in zvestobo naprednih stvari mnogih, ki so sledili v dobri veri razbijaški politiki Vidalija. Hoteli pa smo tudi poslednjič opozoriti odgovorne ljudi iz frakcionaške skupine na njihove dolžnosti do tržaškega proletariata in drugih demokratičnih množic. Vse to smo storili samo zato, da ponovno vzpostavimo enotnost tržaškega demokratičnega gibanja ki težko čuti posledice svoje razbitosti. Enotnost pa seveda ni mogoča za ceno koncesij in odstopanja od dosledne revolucionarne borbe, ampak samo v dosledni protiimperialistični borbi. Pri tem prizadevanju smo našli odziv v širokih ljudskih množicah, kar dokazuje pravilnost naše poti. Pri večini vodilnih ljudi iz frakcionaške skupine, ki je še okrepila svojo razbijaško politiko, pa žal nismo našli razumevanja. To dejstvo nam tržaškim komunistom končno nalaga, da tržaškemu proletariatu in širokim ljudskim množicam javno povemo, kdo nosi zgodovinsko odgovornost za ustvarjeno stanje v demokratičnem gibanju, kje so vzroki in kam vodi Vidalijevo razbijaštvo ter kakšna naj bo na osnovi revolucionarnih tradicij politična linija tržaškega delavskega gibanja, v interesu njegove nadaljnje krepitve in razvoja.

(Nadaljevanje sledi)

Sv. Antončani bodo razstavljali

Za letošnjo tretjo razstavo našego podarske dejavnosti se tudi pri Sv. Antonu pripravljajo. Povedati moramo, da bodo razstavljali plemensko svinjo z mladiči, grozdje, koruzo itd.

Za razstavo je med vaščani precejšnje zanimanje, ki se bo gotovo še povečalo v treh dnevih, ko raznih strani slišimo, kaj vse bodo razstavljale naše zadruge, privatniki tovarne in podjetja. Razstavo si bodo ogledali vsi naši ljudje in prav tako tudi Sv. Antončani, ker čutijo, da bo to prikaz naporov vseh naših ljudi v okrožju za izboljšanje življenjskih pogojev ter da bodo videli, kako bo treba delati za še večji razmah našega gospodarstva.

IZ SOCIALISTIČNE JUGOSLAVIJE

ZAGREBŠKI VELESEJEM

nazorno kaže, da tudi majhen narod lahko veliko napravi, če se zaveda, da dela za svojo lepšo bodočnost

Jugoslavija je odprla v soboto 23. septembra četrti povojni velesejem, ki prekaša vse dosedanje.

Čeprav je poudarjen letos predvsem trgovski značaj te prireditve, je ta velesejem prav zaradi izbire domačih proizvodov tudi izredno pomembna manifestacija jugoslovanskega dela. Razstava nazorno kaže, kaj lahko napravi tudi majhen narod na najtežjih področjih industrije in tehnike, če se vsak človek zaveda, da ne dela za tuje koristi, temveč zase, za svojo lepšo bodočnost. Da je velesejem res lep in pomemben, priča tudi veliko število obiskovalcev že v prvih treh dneh, ki znaša nad 80 tisoč ljudi. Zagreb je te dni praznično razpoložen in takega vrvenja ni bilo še v Zagrebu. Vse ljudi vodi pot na velesejem, ki je vzbudil veliko zanimanje med prebivalstvom.

Na letošnjem zagrebškem velesejmu ima Jugoslavija 55 % vsega razstavnega prostora, drugo pa odpade na drugih 14 držav, ki razstavljajo, naj nekatere omenimo: Avstrija, Italija, Zapadna Nemčija, Francija, Švica, Anglija, ZDA, Egipt in druge. Med tujimi razstavljači zavzemajo največ prostora: Italija, Avstrija, Zapadna Nemčija, kar je razumljivo, ker Jugoslavija stremi za tem, da vzpostavi trdne trgovske zveze s sosednimi deželami. A tudi Italija, Avstrija in Zapad. Nemčija so dobile dobra tržišča predvsem za svoje industrijske proizvode v zameno za surovine, s katerimi Jugoslavija razpolaga v zadostni meri.

Ni obiskovalca, ki ne bi občudoval 40 metrov visoke orjaške naprave za črpanje nafte, prvi tovrstni jugoslovanski proizvod. Letos je razstavljenih po jugoslovanskih paviljonih 3000 novih domačih izdelkov, ki jih prvič Jugoslavija izdeluje. Prvič so delali v Kranju tudi prototip majhnega kinoprojektorja za ozki trak, ki je razstavljen z navadnim projektorjem, tudi domačim proizvodom. Razstavljeni so tudi novi tipi kamiona in avtobusa, domači elektromotorji, vitalne naprave, nove rude kot volfram, selen, nikel, ki so jih letos našli v Jugoslaviji in drugi proizvodi široke potrošnje in lahke industrije. Lep vtis na obiskovalce napravijo tudi lepo in okusno narejeni paviljoni.

Veliko zanimanja so vzbudili predvsem med inozemskimi uvozniki jugoslovanski prehrambeni artikli, ki jih je razstavljenih nad dvesto. Posebno pozornost vzbujajo

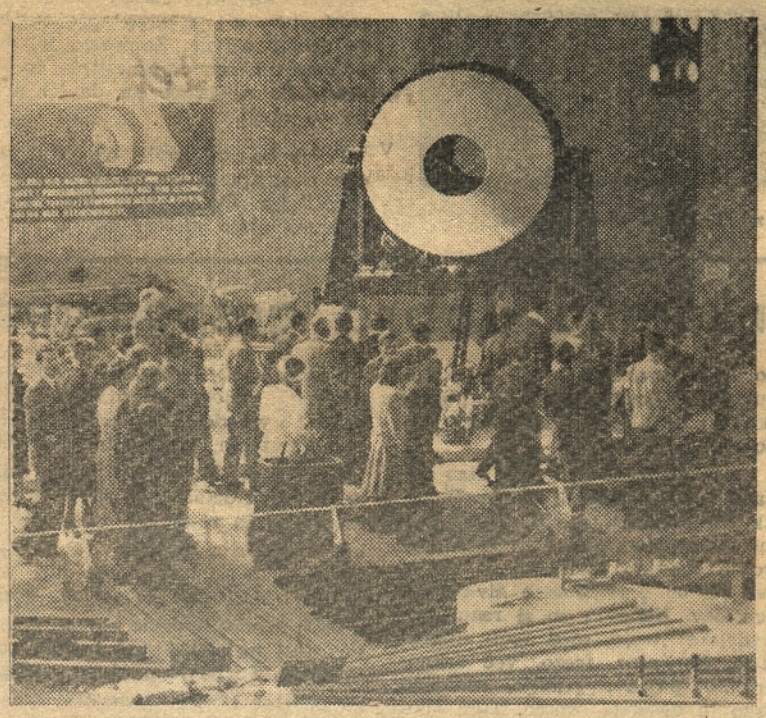

zbirke jugoslovanskih suhih slivov, saj ima Jugoslavija polovico svetovne proizvodnje. Veliko povpraševanje za slivami na tržiščih Italije, Švice, Francije, Nemčije, Švedske, Anglije, Irske, STO in Avstrije. Izvozna podjetja Slovenije pa so predvsem razstavila razne vrste jabolk, ki se izvažajo v celo vrsto evropskih držav. Bogato so zastopana črna in bela vina, ki se izvažajo v ZDA, Anglijo, Švedsko, Finsko, Dansko, Belgijo in Brazilijo. Že dve leti je Jugoslavija prišla na peto mesto na svetu kot izvoznica vina. Toda najbolj omembe vreden je jugoslovanski les, katerega cenita najbolj Egipt in Anglija, a tudi za druge države je Jugoslavija med največjimi izvoznicami. Jugoslovanske rude, predvsem cink, svinec in baker zelo dobro konkurirajo na svetovnih tržiščih.

Dvig gospodarstva

v osvobojenem Slovenskem Primorju

Primorsko ljudstvo je prispevalo v narodno-osvobodilni borbi enak delež kakor najbolj prizadete pokrajine v Jugoslaviji, saj je od vsega začetka aktivno poseglo v borbo proti fašističnim okupatorjem in domačim izdajalcem za politično in gospodarsko osvoboditev svoje zemlje. Zato so bile tudi v tej borbi njegove materialne žrtve zelo velike.

Porušenih in poškodovanih je bilo 12.858 stanovanjskih in drugih poslopij in 121 šol. Porušenih je bilo 149 mostov, uničene ceste in kmetijstvo.

Čeprav so se zdele težave pri obnovi nepremagljive, pa so ob odločni volji množic pod vodstvom ljudske oblasti bile kmalu premagane. Takoj po osvoboditvi so bile obnovljene vse glavne prometne zveze po cestah in železnici in že v letih 1945—46 je bilo obnovljenih 2.995 stanovanjskih in drugih poslopij, 101 šola, 100 večjih in manjših mostov in podpornih zidov. Za ta dela so porabili nad 36 milijonov dinarjev. S pomočjo prostovoljnega dela je bila vrednost obnove v letu 1946 dvignjena za nad 124 milijonov dinarjev.

Leta 1947, ko je bil sprejet zakon o petletnem planu, je bilo Slovensko Primorje priključeno k Jugoslaviji, so posamezni okrajni ljudski odbori vnesli v svoje investicije za dvig gospodarstva. Zvezna vlada je za te okraje nakazala dodatne kredite v znesku 120 milijonov dinarjev.

Po priključitvi leta 1947 je bilo obnovljenih nad 6.100 stanovanjskih in gospodarskih poslopij. Do vključno leta 1950 je bilo porabljenih za obnovo in za lokalno gospodarstvo nad 709 milijonov din. Zgrajene so bile nove lokalne ceste kot Miren—Opatje selo, Kožbonska cesta v Brdih itd. Zgrajeni so bili tudi novi mostovi, delavnice, garaže, okrajna avtobusna podjetja v Sežani in Solkanu, tovarna cementnih izdelkov v Solkanu in razna mizarska podjetja. V gradnji je velika mlekarna v Sežani, vodovod v Brdih itd.

Cela vrsta vasi je elektrificirana, med katerimi jih je samo v goriškem okraju nad 20. Med njimi so Log, Vojščica, Banjšice, Brje, Kovk, Bate, Ravne, Otlica itd. Tudi v drugih okrajih je v mnogih vaseh po priključitvi prvič zasvetila električna luč.

Poleg teh so bile izvršene še večje gradnje in prenovitve. Med njimi naj omenimo progo Dutovlje—Sežana, ki je dolga 7 km in je zelo važna za Kras in spodnjo Vipavsko. Dalje imamo lesni kombinat »Edvard Kardelj« v Kronbergu, popolnoma na novo preurejeno tovarno usnja v Mirnu, tekstilno tovarno in tovarno likerjev v Ajdovščini, tovarno pletenin v Sežani itd.

Novi stanovanjski bloki v Anhovem, Idriji, Tolminu, Ilirski Bistrici in drugod prispevajo k dvigu življenjske ravni primorskega ljudstva. Največjega pomena pa je gradnja novega socialističnega mesta Nove Gorice. Na nekdanjem močvirju se dviga že 9 stanovanjskih blokov, v katerih bo v vsakem po 25 družinskih stanovanj. Trije so končani, dva druga pa bosta kmalu pripravljena za vselitev. Za vse gradnje in obnove v Slovenskem Primorju je ljudska oblast potrošila doslej eno milijardo 372 milijonov 491.000 dinarjev ali povprečno 5.556 dinarjev na vsakega prebivalca.

Uspehi bi bili gotovo še večji, če bi ne bilo pomanjkanja gradbenih delavcev in gradbenega materiala.

BEOGRAD — V primeri s predvojnim obdobjem se je število zdravstvenih ustanov v Črni gori štirikrat povečalo. Velik uspeh so dosegli pri zatiranju malarije. Število obolenj je vsako leto manjše.

SVILA - BOGASTVO MAKEDONIJE

S pomočjo novih tovarn bodo znatno povečali sviloprejstvo

Nihče ne ve kdo je v Makedoniji začel prvi gojiti sviloprejko. Tudi če vprašaš starega kmeta, ki se bavi s sviloprejko že celo vrsto let, kdaj so začeli gojiti sviloprejko v dolinah pod Belasico, Kožuhom in Golešem ter po pobočjih drugih makedonskih planin, bo dejal, da ne ve, pač pa da je že njegov ded in praded gojil sviloprejko. Domnevamo, da se Makedonci že zelo dolgo bavijo s sviloprejko, saj je bila Makedonija že v davnih časih znana kot važen proizvajalec prirodne svile.

Kako je bilo v stari Jugoslaviji?

Zemlja, bogata na svili, kjer so gojili mnogo sviloprejk, ni uživala sadove svojega bogastva. Kokone sviloprejk so izvažali še nepredelane v inozemstvo, za katere so za 1 kg plačali po 8 din. Samo eno podjetje je bilo tedaj v Djevdjeliji, kjer so odmotavala svilene niti kokonov, sicer pa se svilarska industrija ni razvijala.

Gojitev sviloprejke je zelo zahtevno in natančno delo in zahteva od gojitelja mnogo dela in truda. Toda ta v stari Jugoslaviji ni bil plačan, saj kmet s prodajo kokonov ni zaslužil niti toliko, da bi pošteno preživljal sebe in svojo družino. Posledica slabo plačanega dela je bila, da je bilo vedno manj ljudi, ki bi se bavili s sviloprejko.

Po vojni, ko je Makedonija dosegla popolno svobodo, je začelo svilarstvo znova oživljati. Da bi se sviloprejstvo še bolj razmahnilo, je v Djevdjeliji ustanovljen svilarski institut. Prvi sadovi se že kažejo. V tem institutu gojijo danes sviloprejko najboljše vrste, s katero zalagajo sviloprejce Makedonije in vse Jugoslavije. Z dobro vrsto sviloprejke, ki so jo vzgojili v tem institutu, je povečan doprinos svile, saj daje en kokon za 300 m več svilene niti kakor v stari Jugoslaviji, ko niso imeli še take sviloprejke. Tako ima kokon te vrste sviloprejke 1300 do 1500 m svilenih niti, v stari Jugoslaviji pa samo 1000 metrov.

To vse je vplivalo na gojitelje sviloprejke, da so se vrgli na delo s še večjo voljo in vse jem, ki jim je do nežnih rumenkasto belih kokonov že prirojeno. Tako se danes gojenje sviloprejke po dvajsetletnem nazadovanju vedno bolj razvija in postaja vedno važnejši faktor makedonskega gospodarstva. Največ zaslug pri razvoju svilarske industrije v Makedoniji pa bo prav gotovo imel svilarski institut v Titovem Velesu.

Pri Titovem Valesu raste nova tovarna

V majhni oddaljenosti od mesta nastaja nov kombinat, kjer bo kmalu največja tovarna za predelovanje svile v državi. Sedaj je zgrajen prvi oddelek tovarne, kjer samo odmotavajo svilene niti kokonov. Nato pošiljajo svilo v druge tovarne v nadaljnjo predelavo. Ta oddelek je od tovrstnih podjetij najmoderneje in najlepše urejen v vsej državi. V kombinat prodre skozi velika okna mnogo sonca in zraka, saj je grajen po najnovejših tehničnih metodah, ki upoštevajo praktičnost in udobnost. Tudi stroji s turbinami, ki služijo za odmotavanje niti s kokonov, se dokaj razlikujejo od starejšega tipa strojev, ki jih imajo svilarne v Vojvodini. Tako imajo ti stroji največ 8 turbin, medtem ko jih imajo stroji v novi tovarni tudi po 12. S tem se močno pospešuje proizvodnja in tudi delavke, ki delajo pri teh strojih, precej več zaslužijo kakor bi sicer pri slabših strojih. Sedaj so se delavke že tako privadile strojev, da marsikatera dela na 10, 11 in celo na 12 turbinah.

Delavci kombinata so ponosni nanje, kakor da bi bili njihova osebna last. Ni čudno, saj so s svojim delom kupili te stroje. S prodajo odpadkov v inozemstvo, ki nastanejo pri razvijanju niti s kokonov, so v inozemstvu kupili najmodernejše stroje. S popolno dograditvijo kombinata pa bodo tudi te »odpadke«, ki so dragocena surovina, dobro izkoristili in bodo iz njih izdelovali buret platno. Kombinat svile bo imel tako visoko storilnost, da bo lahko predeloval svilo iz Strumice, Djevdjelije in Velesa ter s povečano proizvodnjo kril potrebe delovnih ljudih in jih poleg svilenih tkanin zalagal še s sukancem in drugimi svilenimi proizvodi.

Prvi refulerni bager izdelan v Jugoslaviji

Konec te zime bodo v apatinski ladjedelnici dokončali prvi »refulerni bager«, ki ga izdelujemo v naši državi. Take bagre izdelujemo za posebna dela pri dviganju potopljenih ladij in vlačilcev, predvsem tistih, ki so se globoko potopili v peščeno dno reke. Pred dvigom potopljene rečne ladje je treba očistiti iz ladje pesek, ki se v njej nabira. To delo opravljajo s temi bagri.

Podjetje za dviganje in reševanje rečnih ladij v Beogradu uporablja sedaj v tujini nabavljene »refularne bagre«. Ti bagri lahko delajo 10 m pod vodo, vendar imamo precejšnje število ladij, ki jih bo treba dvigniti tudi iz globine 20 m. V takih primerih so morali čistiti pesek najpogosteje s črpalkami, tako da je delo poteka'o zelo počasi in je bilo zraven tega za potapljače zelo naporno.

Z bagrom, ki ga izdelujejo v Apatinu, bo mogoče dvigniti okrog 150 kub. m peska v eni uri. Njegove ločne črpalke bodo lahko dvignile z rečnega dna 80 % peska in 20 % vode.

V začetku bo novi »refulerni bager« samo za dviganje potopljenih ladij pozneje pa ga bodo uporabljali tudi za čiščenje plovnih poti.

Sladkorne tovarne že predelujejo peso

Pretekle dni se je po vseh naših sladkornih tovarnah začela predelava letošnjega pridelka pese. Letos delo precej hitreje napreduje, ker tovarne bolje izkoriščajo stroje za nakladanje in razkladanje sladkorne pese. Delavci v sladkorni tovarni se zavestno trudijo, da bi iz sladkorne pese pridobili čim več sladkorja.

CETINJE — Na Cetinju je bila letna skupščina Društva zdravnikov Črne gore, katere so se udežili tudi predstavniki CK KP Črne gore. Društvo črnogorskih zdravnikov je bilo ustanovljeno meseca avgusta 1947 in je organiziralo doslej svoje podružnice na Cetinju, v Titogradu in Kotoru.

SEDEM DNI PO SVETU

Govor tov. Edvarda Kardelja na seji Generalne skupščine OZN

FLRJ je socialistična država. Na čelu ji stoje politične sile, ki so izšle iz socialistične revolucije

(Nadaljevanje s 1. strani)

močan moralni in politični činitelj, posebno v borbi za obvarovanje neodvisnosti in važnostih manjih in srednjih držav, s tem pa tudi v borbi za ustvaritev miru. Borba za utrditev miru v svetu v današnjem času ni in ne more biti drugo kot borba za demokratične odnose med narodi. V tem smislu je jugoslovanska delegacija zavzela tudi svoje stališče glede na predlog Splošnega komiteja o dnevnem redu Generalne skupščine. Na vsak način ne bi bilo prav če bi tu prevladovala tendenca, da se rešuje vprašanje miru samo parcialno, po delih, po spornih vprašanjih, ne pa tudi generalno kot vprašanje stalnega utrjevanja celotnega sistema mednarodne varnosti. Jugoslovanska delegacija tudi prvega načina ne izključuje. Nasprotno, ima ga za neogibnega, toda ta ima lahko uspeh samo na temelju naporov za dosego druge naloge. Sprejete deklaracije o pravicah in dolžnostih držav bi vsekakor pomenilo prispevek k tej drugi naši nalogi.

Na dnevnem redu Organizacije združenih narodov imamo tako važna vprašanja, kakor so omejitev oboroževanja, prepoved in nadzorstvo nad atomskim orožjem itd., katerih rešitev bi v resnici vrnilo človeštvu zaupanje v možnost, da se doseže trajen mir. Toda na uspešno reševanje teh vprašanj računamo lahko samo v primeru, če je splošno zaupanje v možnost zagotovitve trdnega miru. Izven tega okvira niso ta vprašanja le nerešljiva, marveč se zelo lahko spremene celo v navadno orožje propagandnega licitiranja.

S tem v zvezi bi rad še enkrat opozoril na problem kitajskega zastopstva v OZN. Načela, na katerih temelji Ustanovna listina OZN, kakor tudi praktična politična smotrnost, zahtevajo, da tukaj zastopa Kitajsko njena dejanska vlada, to je vlada ki v imenu kitajskega naroda edina realno lahko prevzame nase obveznosti in odgovornst pri OZN. Zavlačevanje rešitve tega vprašanja je poleg tega ena izmed zelo velikih ovir pri iskanju pota, da bi prišli iz sedanje napetosti v mednardonem položaju. Tega vprašanja pa ne rešujemo tukaj zato, ker bi bilo samo na sebi tako težko rešljivo, temveč zato, ker je sestavni del celotnega kompleksa mednarodnih odnosov, ki jih ne rešujemo.

Zato vztraja jugoslovanska delegacija ne le pri reševanju posameznih spornih vpraašnj današnjega sveta temveč tudi pri stalnem splošnem večanju načelne podlage za celotni sistem mednarodne varnosti in celotne prakse sodobnih mednarodnih odnosov.

Ko je govoril o vojni na Koreji, e tov. Kardelj poudaril, da je čim hitrejša mirna rešitev korejskega spopada tako v korist korejskemu narodu kakor tudi v korist svetovnemu miru.

Dalje, ko se je tov. Kardelj dotaknil odnosov s SZ, je razkrinkal hinavsko politiko SZ do Jugoslavije in omenil pri tem sledeče:

Tu smo pretekło sredo slišali tele besede gospoda Višinskega: »Kar zadeva zunanje politične odnose, je ZSSR bila in je na stališču, da je treba krepiti prijateljske odnose in sodelovanje z vsemi narodi, ki stremo k istemu smotru.«

Tako je dejal gospod Višinski. A odnos vlade ZSSR do Jugoslavije je prepričljiv dokaz, da te besede za sedaj ne ustrezajo stvarnosti, da za sedaj niso iskrene, da so za sedaj samo besede. Proti FLRJ, katere vlada je vedno izražala svojo pripravljenost za miroljubno sodelovanje z vsemi državami, med njimi tudi z ZSSR, vodijo sovjetska vlada in vlade, ki so pod njenim vplivom, napadalno akcijo, za katero ve ves svet in ki je z ničimer ni moči prikriti. Ta akcija, ki se razvija v duhu besed bivšega bolgarskega zunanjega ministra Poptomova, ki je 8. januarja v svojstvu uradnega predstavnika bolgarske vlade napisal v »Rabotničeskem delu«, da mora biti borba proti Jugoslaviji »nastopajoča« in se izvajati s stalno rastočo silo, je zares v duhu te »nastopajoče« in »stalno rastoče sile« izvedena napadalna akcija proti narodom Jugoslavije.

Na naših mejah skoraj vsak dan organizirajo in izvajajo incidente; pošiljajo rušilne skupine in vohune, preganjajo naše diplomatske zastopnike v državah Vzhodne Evrope ali pa z brezmejnim zapostavljanjem praktično onemogočajo obstoj ter opravljanje diplomatskih funkcij, preseljujejo jugoslovanske narodne manjšine, ki žive na Madžarskem, v Romuniji in Bolgariji, izzivajo in razpihujejo mržnjo do balkanskih narodov ter vojno psihozo na Balkanu.

Industrijska in poljedelska proizvodnja v Zap. Evropi

Industrijska proizvodnja Zapadne Evrope je po nekaterih podatkih v prvem četrtletju 1950 dosegla povprečno 123 odstotkov predvojnega stanja. Na Norveškem, Svedskem, Angliji in Franciji pa je celo prerasla predvojno stanje skoraj za polovico. K splošnemu porastu industrijske proizvodnje je prispevala predvsem produkcija železa in jekla, nadalje premoga in električne energije, kakor tudi motornih vozil in tekstilij.

Proizvodnja surovega železa je dosegla v prvem letošnjem četrtletju 12 milijonov ton — 3 % več kakor v zadnjem četrtletju 1949. To povišanje gre na račun vedno večje nemške produkcije. Proizvodnja premoga v Zapadni Evropi je dosegla 114 milijonov ton — 4 % več kakor v lanskem zadnjem četrtletju. K temu porastu sta pripomogli največ Zapadna Nemčija in Nizozemska. Proizvodnja električne energije se je v primeru z zadnjim četrtletjem zvišala za 10 %, v primeri s povprečjem leta 1938 pa kar za ?? %. Povišanje so dosegli v prvi vrsti v Zapadni Nemčiji, Italiji, Franciji in delno tudi v Avstriji. Motornih vozil so izdelali 356.000, kar pomeni skoraj 40-odstotno zvišanje v primeri z enakim razdobjem v letu 1949. Tekstilna proizvodnja se je, izvzemši Italijo, rekordno povišala.

Po istih podatkih so bili žetveni pridelki Zapadne Evrope l. 1949-50 samo za tri odstotke manjši kakor pred vojno. Z upoštevanjem dejstva, da se je prebivalstvo pomnožilo skoraj za 10 %, pa je poljedelska proizvodnja še za 12 % za proizvodnjo v predvojnem času. Žetev je bila posebno dobra na Danskem, v Nemčiji, Franciji, Italiji, na Nizozemskem in v Britaniji.

Kako poteka vojna na Koreji

V zadnjih sedmih dneh se je položaj na korejskem bojišču znatno spremenil v korist južnih. Naglo napredovanje ameriških in južnokorejskih čet, ki se je začelo po izkrcanju Amerikancev globoko v severnokorejskem zaledju v luki Inčon, se še vedno nadaljuje na vseh področjih korejske fronte.

Glavni cilj ameriškega prodiranja na severu je prestolnica Koreje Seul, ki je oddaljena 35 km od pristanišča Inčon. Amerikanci so koncentrirali na tem področju svoje glavne pomorske pehotne in zračne sile in so tako z lahkoto prekoračili na dveh mestih reko Han in naglo prodrli do samega predmestja Seula. V mestu samem pa so naleteli na ogorčen odpor severnih Korejcev, ki so zagrizeno branili vsako ped tega važnega središča. Toda po večdnevnih hudih pouličnih bojih so Amerikanci potem, ko so mesto popolnoma obkolili, zlomili odpor severnokorejcev v samem mestu in so 27. septembra proglasili veliko zmago — zavzetje Seula.

Ameriška kolona, ki prodira od Seula proti jugu, je zasedla važno prometno središče Suvon in letalsko oporišče 30 km južno od Seula in nadaljevala svoje prodiranje nasproti drugi ameriški koloni, ki prodira iz tako imenovanega Futzanskega mostišča severno od Tajgula proti severu. Ameriške južnokorejske čete, ki prihajajo z mostišča pri Pusanu, prodirajo proti severu in zahodu vzdolž 200 milj dolge fronte ter vedno bolj stiskajo obroč 6 severnokorejskih divizij, ki se nahajajo v zahodnojužnih predelih Koreje že popolnoma odrezane od drugih severnokorejskih edinic.

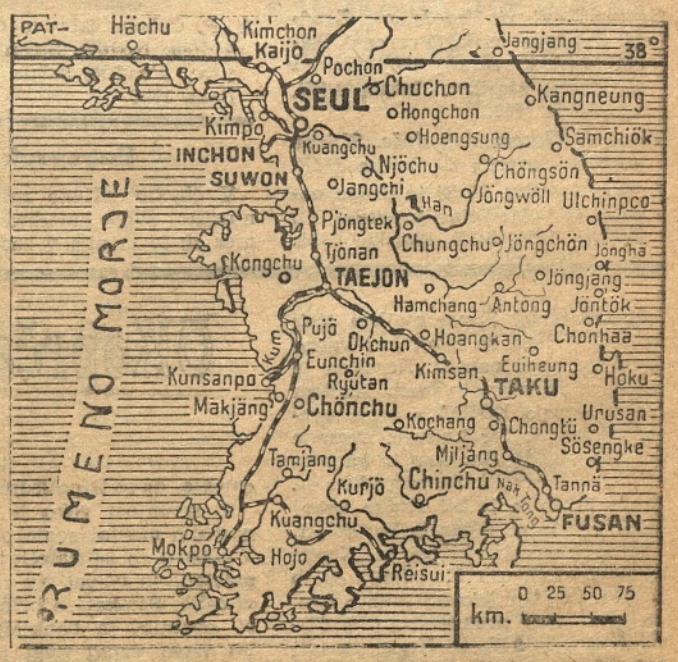

Veliko stavkovno gibanje po vsej Avstriji

V Gradcu na angleškem področju je 12.000 delavcev tovarne motornih koles »Puchwerke«, »Wagner-Biro«, avtomobilskih tovarn »Weizer« in tovarne strojev »Andritzer« zapustilo delo.

V Donawitzu, ki je na angleškem področju, je začelo stavkati 6000 delavcev, večinoma iz tamkajšnjih jeklarn. Zagrozili so, da se ne bodo vrnili na delo, dokler ne bo vlada preklicala, ali popravila ukrepov o cenah in mezdah. V bližnjem Leobnu je na tisoče in tisoče delavcev demonstriralo ter zagrozilo, da bo zasedlo urade pokrajinske uprave. V Fohensdorfu so tamkajšnji rudarji stavkali dve uri. To naj bi bil nekak opomin vladi. V Linzu na ameriškem področju so jeklarne zaprte, ker delavci stavkajo.

Na Dunaju policija straži parlament. Železniška zveza med Dunajem in Budimpešto je bila prekinjena, ker so delavci zasedli progo.

Tovarniški odbori so sklicali sestanke zaradi odločanja, ali naj nadaljujejo stavko. Kaže, da se bo spet začelo delo še ta teden.

Uradno poročajo, da je avstrijska vlada določila nove cene nekaterim živilom. Cena rži je bila povišana za 57,14 odst., žitu za 58,82 odst., kruhu za 26,3 odst., moki za 63,7 odst. Ker bodo tedenske prejemke delavcev povečali komaj za 10 odst., cene pa povprečno za 30 odst., bo povprečno vsak delavec dobil na mesec 62 šilingov manj.

Dunaj in sploh vso Avstrijo je zajel pravcati val nakupovanj. Kancler Fiegel je sicer zaman pozval prebivalstvo, naj ne kupuje brez potrebe. Trgovci trgovin z jestvinami in obrtniki pravijo, da so v osmih urah prodali toliko, kolikor normalno prodajo v enem tednu.

14.000 brezposelnih gradbenih delavcev v videmski pokrajini

Po statistiki iz uradnih virov je v videmski pokrajini okrog 20.000 stavbnih delavcev. Po istih statistikah znaša število zaposlenih v tej stroki okrog 6.000, iz česar sledi, da so v videmski pokrajini skoraj tri četrtine ali točno, da je okrog 14.000 brezposelnih delavcev te stroke. Posebno občutna je brezposelnost v gorskih predelih Beneške Slovenije in Karnije, kjer že z oktobrom preneha še tisto malo gradbene delavnosti, ki se je razvila med poletnimi meseci.

TOKIO — Reuter poroča, da je na Japonskem začel bruhati vulkan Asama, približno 150 km severno od Tokija. Zaradi potresa je bila prizadeta bližnjemu gorskemu zdravilišču Karu Izama velika gmotna škoda.

BUKARESTA — Po zapovedi, ki je prišla SZ, so romunske oblasti ustavile pošiljatev benzil-etila v Češkoslovaško. Celotna romunska proizvodnja benzil-etila bo v bodoče namenjena samo v SZ.

Sovjetski strokovnjaki v Albaniji

Pred kratkim je prispelo 480 sovjetskih strokovnjakov v Albanijo. Del teh strokovnjakov so sovjetski oficirji, ki so bili takoj razvrščeni po raznih enotah albanske armade. Drugi del skupine so razni funkcionarji, ki so zavzeli vodilna mesta, začenši pri aparatu Centralnega komiteja albanske stranke dela in drugih množičnih organizacij, pa vse do ministrstev in raznih direkcij.

General Marshall-novi ameriški obrambni minister

Pred kratkim je dal ostavko na svoj položaj ameriški obrambni minister Lois Johnson. V Ameriki so spet prišli v kritičen položaj. Sam Truman je izjavil, da je nujno treba spremeniti zakon, po katerem vojaške osebnosti ne morejo sprejeti poslov ministra za obrambo. To pa zaradi tega, ker je Truman predlagal za novega ministra za obrambo generala Georga Marshalla. O maršalovem planu ste gotovo že mnogo slišali. Sad so maršalizirali tudi Trst. Posledica maršalizacije pa je bila še večja brezposelnost. Oče maršalovega plana pa je general Marshall.

Od tedaj je postal Marshall znamenita osebnost po vsem svetu. Priraste! je k Trumanovemu srcu in ta je dal predlog, da so izdali nov zakon, tako imenovani »specialni zakon«, s katerim se dovoljuje imenovanje generala Marshalla za ministra obrambe Amerike.

General Georg Marshall je star 69 let in ima za seboj dolgoletne vojne izkušnje. Vojni institut je absolviral v Virginiji 1901. leta, v vojsko pa je stopil leta 1902. V prvi svetovni vojni je sodeloval v operacijah na francoski fronti kot kapetan. Za brigadnega kapitana je bil imenovan leta 1936, tri leta pozneje pa ga je predsednik Roosevelt postavil za načelnika generalštaba ameriške armade. To dolžnost je opravljal do leta 1945. General Marshall je vedno spremljal predsednika Roosevelta, a po njegovi smrti predsednika Trumana na vse sestanke voditeljev velikih sil. On je sodelovaj na sestanku v Casablanci, Kvideku, Kairu, Teheranu in na Malti. Po vojni pa tudi na potsdamski konferenci treh velikih sil.

Po drugi svetovni vojni je zamenjal generala Marshalla na položaju načelnika generalštaba general Eisenhauer. Marshall pa je bil imenovan za »specialnega« predsednika ZDA na Kitajskem v rangu ambasadorja. Njegova naloga je bila, da doseže sporazum med Kuomintangom in ljudsko armado Kitajske. V njegovih poročilih iz tedanje dobe, ki so bili tiskani v ameriški Beli knjigi 1949. leta, pravi Marshall, da nacionalistična kuomintanška vlada ne predstavlja več kitajskega naroda.

Po svojem povratku iz Kitajske je general Marshall januarja 1949. leta bil imenovan za ministra zunanjih zadev ZDA. To dolžnost je opravljal do januarja 1949. leta, ko se je zavlekel v pokoj in prepustil svoje mesto Achesonu. Marshall je tudi predsednik ameriškega Rdečega križa in direktor panameriškega zračnega prometa. V ameriških političnih krogih smatrajo, da bo Marshall z ozirom na to, da je predlagal za svojega naslednika Achesona, imel z njim tesno sodelovanje. Isti krogi tudi menijo, da mora general Marshall kot minister obrambe priti na čelo atlantskega vojnega sveta in da tudi ni izključeno, da mu bo pri opravljanju te dolžnosti pomagal general Eisenhauer. V ameriškem, angleškem in drugem svetovnem tisku je imenovanje generala Marshalla za ministra obrambe ZD naišlo velik odmev. Večina zapadnih listov nad vse odobrava ta korak ameriškega kongresa. Proti imenovanju Marshalla za ministra obrambe sta bila republikanska senatorja: Robert Tafft in Macard, ki Marshallu še nista odpustila njegovo »neuspelo« misijo na Kitajskem in njegovo politično mišljenje pri priznanju Nove Kitajske.

NAŠ KULTURNI KOTIČEK

TEDEN KULTURE

Velika manifestacija bratstva

Slovencev, Italijanov in Hrvatov našega okrožja

(Nadaljevanje s 1. strani)

da ima vsaka narodnost in kultura nekaj, kar druga še nima, pa čeprav je ljudska kultura posledica ustvarjalne volje celotnega delovnega ljudstva. Na temelju poglabljanja bratstva med narodi se vse tri kulture močno približujejo druga drugi, zajemajo druga od druge ter se tako vzajemno izpopolnjujejo. Tak položaj vodi h zdravemu tekmovanju, ki ne daje novega pojela le ljudski prosveti ter kulturi, tem več tudi našemu gospodarstvu ter napredku na splošno.

Znano je, da je tudi buržuazija ustvarjala svojo kulturo in svojo umetnost. Gradnja te kulture in umetnosti je trajala več stoletij. Danes se lahko divimo našemu delovnemu ljudstvu, ki je ustvarilo toliko, zares v kratkem času. V kulturnem tednu treh narodnosti bo nastopilo 27 pevskih zborov, 24 dramskih družin, kakih 10 folklornih skupin, različne godbe ter orkestri. Društva ter prosvetno-kulturne ustanove bodo organizirale razstave ter semnje knjig, predavanja ter obenem razvila živahno dejavnost za razširjenje vseh obstoječih prosvetno-kulturnih društev ter še ustanovitev novih. Teden kulture bo potekal v presledkih. Prvi bodo nastopili Hrvatje, drugi Italijani in tretji Slovenci! Vidalija in njegovim doglavnikom bo zopet zelo neprijetno. Rekli bodo, da je vse to le prevara, da je vse skupaj le komedija. Isto bodo trdili tudi vsi ostali nasprotniki ljudske oblasti. Naše delovno ljudstvo pa to kričanje ne bo prav nič premotilo, ker se dobro zaveda, da je napredek mogoč le na temelju vztrajnega ter žilavega dela. Za Vidalija smo bili že preveč nagli in prav tako že preveč počasni. Nikdar nismo bili zanj to, kar v resnici smo. Eno pa drži: laž ima kratke noge! Naše delovno ljudstvo pokazuje s svojim delom, kaj zmore in kaj hoče. Tudi teden kulture treh narodnosti v našem okrožju bo potrdil, da je naša oblast res ljudska in prav tako, da ne bo mogla nobena sila odvrniti našega delovnega ljudstva od poti, ki si jo je začrtalo.

Preko 40 knjig jugoslovanskih pisateljev prevedenih v tuje jezike

Po podatkih zavoda za avtorske pravice je bilo v petih povojnih letih prevedenih in izdanih v raznih evropskih državah nad štirideset del jugoslovanskih piscev. Največje število prevodov sta doživela romana »Nečista kri« Borislava Stankovića in Iva Andrića »Most na Drini«. Italijanske založbe so izdale prevod Finžgarjevega romana »Pod svobodnim soncem«, Remčev roman »Veliki punt« in Nušičevo »Občinsko dete«. Francoska založba »Edition de Paris« je izdala Stankovičevo »Nečisto kri« in pesnitev Gorana Kovačića »Jama«. V Avstriji so tiskali prevod Mazorjevega »Pastirja Lode« itd.

Poleg teh del so tiskali v raznih evropskih državah še okoli 30 del drugih naših pisateljev.

JAKOMIN FERUCCIO

VETRNICA OB OBALI

(Pesem je posvečena spominu na žaloigro, ki jo je doživelo naše ljudstvo 1943- leta)

Vetrnica
ob razgreti obali
se leno vrti
in v vodi zrcali,
ki ob njej valovi.

A sonce ne obseva
nabrežje nocoj,
kjer vrba sameva
in žaluje z menoj . .

V maju,
vse polno je petja
in belega cvetja.
Okopani v rosi
so listi povsod,
in veter jih nosi
z obale na brod.

A tudi v maju
— v tem kraju —
vse mi je tuje,
ker duša žaluje.

Vetrnica
ob razgreti obali
se leno vrti
in v vodi zrcali,
ki ob njej valovi.

Nove knjige in revije

J. W. Goethe, Pesmi. Izdane za dvestoletnico njegovega rojstva. Uredil Fran Albreht. Uvod napisal Josip Vidmar. Strani 296. Državna založba Slovenije, Ljubljana 1950.

Gustav Flaubert, Vzgoja srca. Zgodba mladega moža. Prevedel Karel Dobida. Strani 455. Zbirka »Svetovni klasiki«. Izdala DZS, Ljubljana 1950.

Vladimir Nazor: Veli Jože. Zbirka »Kladje«, zvezek 20. Izdala DZS.

Jordan Jevkov: Sibilj in druge novele. Iz bolgarščine prevedel Al. Bolhar. Izdal SKZ. Maribor 1950.

A. P. Čehova izbrana dela. Druga knjiga: Novele. Strani 559. »Svetovni klasiki«. Izdala DZS. Ljubljana 1950.

Popravek

V članku »Kako rešujejo Strunjančani svoje narodnostno vprašanje« se je vrinila v zadnji številki neljuba pomota. Navedli smo: »V Strunjanu živi 65 družin slovenskega porekla ter 24 družin italijanskega porekla.« Ta stavek bi se moral glasiti tako e: »V Strunjanu je 65 prijimkov slovenskega porekla ter 24 prijimkov italijanskega porekla«. Iz take naše ugotovitve ni razvidno, koliko je Slovencev in koliko Italijanov. *Uredništvo*

Slovenske borbene pesmi so oznanile svetu veliki dogodek

DOGODKI, KI SO SE VRSTILI NA NAŠIH TLEH PO RAZPADU ITALIJE

Kakor blisk je šinila po naših vaseh odrešilna vest o kapitulaciji Italije. Mračna sila, ki je skozi stoletja zatirala naše ljudstvo in mu povzročila toliko gorja, se je zrušila pod silnimi udarci zavezniških armad, katerim se je 1941. leta pridružila tudi narodno-osvobodilna vojska Jugoslavije. Skrahiran nasilni aparat se je zrušil in spregovorilo je ljudstvo, ki je četrt stoletja tičalo v oklepih najhujšega suženjstva.

Naše krajе je tega nepozabnega dne zajel val nepopisnega navdušenja. Po naših vaseh so zmagoslavno zadonele slovenske borbene pesmi, ki so naznanjale svetu veliki dogodek. V zraku so plapolale skrbno sešite slovenske zastave. Prišle so na svetlo cele one, ki so jih zavedni Slovenci čuvali in ohranili skozi vso dobo fašizma. Mlado in staro, vse kar je bilo živega, je hotelo praznovati to veliko zmago nad osovraženim okupatorjem. 8. septembra 1943 se je sprostilo vse ono, kar je dolga leta tičalo v srcih ljudstva, ki ni moglo neovirano izražati svojih svobodoljubnih čustev.

Pesem zmage in svobode je zmedla fašiste, karabinerje in njihove domače podrepnike, ki so do zadnje sekunde svojega dominija izkazovali svojo oblast in strahovali uporni narod z mučenjem, zapiranjem in požiganjem. Vest o razsulu je prišla do teh ljudi popolnoma nepričakovano. Kar čez noč jim je padla krona z glave in so ostali na cedilu, golih rok. Ti zveti hlapci fašizma so po naših vaseh dosledno izvajali naloge, poverjene jim od strani fašističnih zatiralcev. Konkretizirali so v praksi ukrepe od fašistične vlade, ki je imela namen iztrebiti narod, katerega nikakor niso mogli pridobiti za svoje namene. Ti ljudje so bili sedaj nemoteno prepuščeni na milost in nemilost ljudstva.

Dobro smo poznali karabinerje iz Marezig, katere je vodil razbojniški brigadir ter karabinjersko kombrikolo v Smarjah z brigadirjem Lo Brutto na čelu, ki je s tako slastjo pretepel naše fante, če so se drznili prepevati domače slovenske pesmi, ali pa če ga niso na cesti spoštljivo pozdravili.

Tega dne so trepetali tudi njihovi podrepniki, izrodki našega ljudstva, kakor so bili Vitorio in Valerio Bianko iz Sergaš, razni Papči iz Smarij, Beržan Ivan iz Babičev, znani izdajalec Ernesto iz Fopeter, Dršč iz Boršta in še nekateri drugi njim podobni. Toda naše ljudstvo je pokazalo v trenutku ko je postalo na svoji zemlji absolutni gospodar, svoje plemenito srce in človečansko dobroto: pristopilo je k tem na smrt prepiašenim krvnikom, jim izdrlo orožje iz rok in jih s prezirom pustilo zapustiti naše kraje, katerim so se morali za vedno odpovedati. Domačim izdajalcem je ravno tako odpustilo in jim dalo možnost, da se očistijo starih grehov in postanejo vredni sinovi svojega naroda.

Toda ljudstvo Istre se je zavedalo, da s kapitulacijo Italije ni bila še dosežena popolna svoboda, zavedalo se je, da glavni sovražnik še ni bil premagan, zato se je zbralo okrog starih preizkušenih borcev za pravice delovnega ljudstva kot so bili Iskra iz Rižane, Daniel iz Čežarjev, Franc Bartuco iz Smarij in drugim, saj je imela vsaka vas svojo celico, ki je aktivno delovala tudi za časa najhujšega fašističnega terorja. Ti borci so na mah ocenili položaj; v Trstu se je nov sovražnik pripravljal na nove krvave pohlepe po naši zemlji, zato je bilo potrebno predočiti našemu ljudstvu resnost položaja in ga po vzgledu izkušenih organizatorjev narodno-osvobodilnega gibanja v Jugoslaviji pozivali naj zgrabi za orožje in se pripravi na težki boj. Tako se je množica navdušenih in razpoloženih ljudi pretvorila v oboroženo armado. Za orožje je zgrabilo vse, staro in mlado, ne glede na spol in na stan. Pri Buzetu je bila ustanovljena II. Istrska partizanska brigada, ki je štela pet močnih bataljonov in je zasedla ozemlje, ki tvori danes naše okrožje. Prvi bataljon te brigade je zasedel Koper med tem ko so ostali udrli v druga obalna mesteca.

(Nadaljevanje sledi)

OKoprčanu Petru Pavlu Vergeriju

ZASLUZNEMU SODELAVCU SLOVENSKEGA LUTERANCA PRIMOZA TRUBARJA

Nekoč je bil Koper majhen otok in zaradi tega za ljudi kaj varno zavetišče pred napadi. Naseljen je bil že v starodavnih časih. Na tem otoku je stala EGIDA s svojo cvetočo trgovino ter kulturo. Pozneje to otok zasedli Rimljani in ga prekrstili v KAPRIS. Po razpadu rimskega imperija je bil Koper nekaj časa priznaval bizantinsko oblast. Zaradi varnosti, ki jo je Kopru nudil Biranc, so Koprčani svojo hvaležnost baje izkazali tudi s tem, da so mesto preimenovali v JUSTINOPOLIS. Ko so Koper zasedli beneški okupatorji (1250), se je začel vedno bolj uporabljati naziv Capodistria. Slovenci pa so zadržali star naziv, ki prihaja od latinskega Capris. Iz zgodovinskih listin je razvidno, da so živeli Slovenci v okolici Kopra vsaj od IX. stoletja. O teh Slovencih, ki so bili še pogani, govori Rižanska razsodba (804). Od tega časa opažamo, da je vedno več Slovencev tudi v vseh mestecih vzdolž zapadne istrske obale. V starih listinah zlasti od XI. ter XII. stoletja dalje naletimo pogostoma na imena meščanov, ki so slovenskega porekla. Nepobiten dokaz, da je bila okoli leta 1300 okolica Kopra popolnoma slovenska, nam nudi nekak agrarni zakon koprskega mestnega sveta, ki govori o pravicah ter dolžnostih tega prebivalstva, ki se bavi s poljedelstvom. V tej listini se izrecno omenja, da so ti poljedelci Slovenci.

V srednjem veku je Koper pogostoma menjal svoje prebivalstvo. V Kopru so se naseljevali beneški patriciji in uživali tu različne privilegije. Semkaj so prihajali trgovci, obrtniki in bankirji iz Italije. Po vsaki veliki kugi so prišle iz Italije nove skupine italijanskih naseljencev. Slovenci v okolici pa so ostali ves čas na svojem mestu, se krepili ter se vedno v večji meri naseljevali tudi v mestu, kjer je bila koncentrirana vsa oblast okupatorjev. Nič čudnega, če ugotavlja koprski škof Naldini v svojem »Krajepisu Koprske škofije« (Benetke, 1700), da je v Kopru že od nekdaj razširjeno slovansko bogoslužje. Nitj ni slučaj, da je škof Naldini leta 1700 ustanovil prvo slovensko semenišče ravno v Kopru. Ta mož se je pač zavedal, da je zaledje Kopra popolnoma slovensko. Iz Kopra so vodile v srednjem veku trgovske poti na vse strani. Koprčani so imeli skozi več sto let monopol nad izvozom soli na Kranjsko ter Štajersko, od koder so dobivali v zamenjavo žito, kože in druge proizvode. Da bi si Koper obdržal svoje zaledje, je moral voditi težke borbe s Trstom in lahko rečemo, da je v teh borbah uspevaj vse do najnovejšega časa. Ko se je Trst spremenil v moderno mesto, je bilo tudi konec stare slave mesta Kopra.

V časih, ko se je delo v Istri širiti luteranstvo, je bilo vprašanje zaledja pri mestu Kopru močno v ospredju. Živahno trgovino z zaledjem v tej dobi so začeli močno ogrožati Turki s svojimi roparskimi pohodi. To se je dogajalo ravno tedaj, ko so doživljala slovenska mesta svoj prvi večji razmah, ki je ustvarjal ugodna tla za nove verske nazore (luteranstvo), ki se javljajo kot odpor proti okorelim oblikam fevdalizma, ki so imele svoje vodstvo v glavi Katoliške cerkve. V tem času je nastopil s svojo dejavnostjo Koprčan PETER PAVEL VERGERIJ (1489—1565), ki je dokončal pravne študije v Padovi. Pozneje je prestopil v duhovniški poklic ter postal škof v Kopru. Vergerijeva družina v Kopru je dala več slavnih in znamenitih mož in za temi ni naš Vergerij prav nič zaostajal. Ker je bil nadarjen in ostroumen, ga je papež večkrat pošiljal v Nemčijo z nalogo, da prouči pojav luteranstva ter skuša luterance ponovno pridobiti za katoliško vero. Dogodilo pa se je, da je P. P. Vergerij postal tudi sam luteranec in bil leta 1549 zaradi tega izobčen iz Cerkve. Vergerij se je kmalu za tem podal v Nemčijo ter stopil v službo pri vojvodi Krištofu Würtenberškem, ki je ščitil luterance ter se postavljal na čelo širokopotezne luteranske akcije. Vergeriju gre velika zasluga za širjenje slovenske knjige. Po njegovem nasvetu so poklicali h podjetju Slovenca Trubarja, ki ga je Vergerij najbrže poznal še iz Trsta. Skupaj s Trubarjem sta začela v Nemčiji tiskati slovenske knjige ter jih pošiljala v deželo, kjer so živeli Slovenci. Tiskarskemu podjetju, ki ga je vodil Vergerij, so pozneje priključili tudi Hrvate, med katerimi se je prav posebno izkazal Stjepan Konzul Istranin iz Buzeta. Vergerij je bil vešč zlasti hrvaškega jezika. Zanimiva je Vergerijeva zamisel o nekem VSESLOVANSKEM jeziku, ki naj bi omogočil uspešnejše širjenje protestantskih nazorov Vergerij, ki je imel povsod v Evropi odlične zveze, si je širjenje luteranstva med Slovenci zlasti na Jugu zamišljal na širokopotezen način.

Popolnoma brez smisla bi bilo misliti, da je bila Vergerijeva dejavnost povezana z nekimi sebičnimi nameni. Luteranstvo, ki je dalo prvo slovensko knjigo (1553), ima globoke korenine v gospodarski preobrazbi Evrope v XVI. stoletju. Vergerij se je postavljal v tem položaju na stran naprednih nazorov. Njegova skrb za slovenske knjige je bila v skladu s tedanjim gospodarskim razvojem, je bila obenem na liniji čvrstega povezovanja mesta z zaledjem ter ustvarjala dobre temelje za premoščanje šovinizma, ki je bil že v tej dobi v določeni obliki pojavil beneških okupatorjih ter njihovih hlapcih. Ko je Vergerij leta 1565. umiral v emigraciji, daleč od svoje rodne zemlje, mu je stal ob strani slovenski luteran Primož Trubar. Zgodovina, o kateri govorimo, je precej drugačna od one, ki so jo podajali italijanski iredentisti ter šovinisti, ki niso hoteli nikdar slišati o Slovencih ter skrbno prikrivali vse zgodovinske listine, ki bi količkaj govorile v prilog slovenskega ljudstva.

NAŠIM KMETOVALCEM

Koledarsko in gospodarsko leto v kmetijstvu

Na večjih posestvih so prejšnje čase imeli gospodarstvo tako urejeno, da so v enem letu dvakrat delali bilanco.

Bilanca denarnega prometa se je ravnala po koledarskemu letu, to je 1. januarja, bilanca kmetijske proizvodnje pa 1. julija. S koledarskim letom so se zaključile vse blagajniške knjige, pregled in odpis inventarja itd. Z gospodarskim letom pa vse knjige pridelkov, sestavljali so se kolobarji za prihodnje leto, za prihodnjo jesensko setev, pregledala se je vsa že pridelana krma in določilo število živine, katero bi se lahko prehranilo čez zimo.

Tako urejeno gospodarstvo bi moral imeti vsak kmet, pred vsem pa kmečko delovne zadruge.

Pri nas pride bolj vpoštev gospodarsko leto, zato bom tukaj dal podrobnejša navodila in navedel nekaj napak.

Naš kmet se kljub dolgoletnim izkušnjam ne more otresti napake, ki se mu tako pogosto pojavlja, posebno pri živinoreji. Če je na pomlad bolj mokro in so dobri izgledi za seno, takoj poveča število živine. Ko pa proti jeseni nastopi suša, pa jo je pripravljen zopet prodati. Ni v stanju, da se sprijazni s stvarnim načrtom krmljenja niti izkoriščati vsega, kar se da kot krma izkoristiti. Pri njemu je glavna krma seno in otava, koruzna slama pride v poštev kot prva reserva, pšenična slama v nujnih slučajih, pleve pa sploh pusti in jih ne uporabi niti za steljo. S pomočjo slamoreznice bi se mnogo več izkoristilo za krmo in manj bi se je raztrosilo.

Kolobar setve se nadaljuje že po stoletja po enem in istem načrtu! Koruza sama zase se malo kje seje. Povsod mešamo s krompirjem ali povrtninami. Če se seje pšenica, priporočajo po strnišču še činkvantin, da se da koruznemu molju večja možnost razvoja, pri koruzi sami pa se znižuje proukcija. V kolobarju niso nikjer zastopane enoletne krmne rastline, (oziroma grahorica) mohar po pšenici itd. Zemlja premalo počiva.

O kakih rezervah ni govora. Če je odveč krme, se proda. Ako pa je število živine nemogoče zmanjšati, se krma kupi. Taka gospodarstva niso rentabilna ampak iz leta v leto slabijo.

Podrobneje razčlenjenje gospodarskega leta sledi.

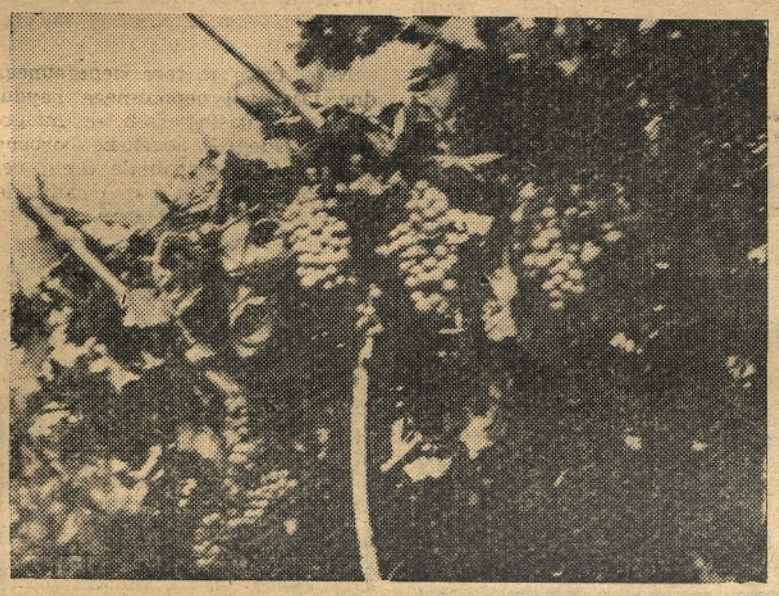

»Oktober, vsaki grozd dober.« Grozdje je dozorelo povsod, zato ga potrgajmo!

Kako bomo iz gnilega grozdja napravili dobro vino

Na gnilih, bolnih ali drugače objedenih in pokvarjenih jagodah se nahaja velika množina škodljivih glivic, kvasi, itd. Te škodljive snovi moramo iz mošta odstraniti. To ravnanje z moštom pa imenujemo razsluzovanje mošta.

Ob trgatvi moramo torej gnilo, nezrelo ali bolno (objedeno, plesnivo itd.) grozdje strogo ločiti od zdravega. Iz tega grozdja je pripraviti vino na sledeči način:

Kakor hitro se nabere gnilega grozdja za eno prešo, se grozdje zmasti in hitro iztisne. V pripravljen, močno žveplan manjši sod se nalije do ene tretjine tega mošta. Nato se sod zopet zažvepla in se napolni druga tretjina soda z moštom. Končno se zažvepla še tretjič in se sod napolni do vrha.

Kdor hoče mošt še močneje žveplati, ta naj sod po vsakem žveplanju nekoliko valja (kota). Plahajoči mošt porka na ta način še večjo množino žveplovega dvokisa. Na en hl mošta se pri tem porabi 3—5 tenkih trščic azbestnega žvepla.

S takim močnim žveplanjem smo uničili ali pa vsaj omamili vse v moštu nahajajoče se glivice, toliko da padajo z vsem sluzom in drugo nemagno, ki je bila v gnilem moštu, na dno soda. Kadar se je to zgodilo, torej po preteku kakih 24 do 48 ur, pretočimo mošt od te nesnage v drug snažen sod in ga pri tem močno prezračimo, da žveplenj dvokis iz mošta izpuhti. Nato spravimo mošt v kipelni kleti na pravilno kipe no toplото in mu dodenemo na vsakih 100 litrov vsaj 2 do 4 litre čisto kipečega kvasnega mošta oziroma sulfitnih čistih drož.

Mošt bo pričel nato polagoma kipeti in bo pokipel dal prav dobro, čisto stanovitno vino, brez okusa po gnilobi.

Oddaja grozdja je zadovoljiva

Kamioni polni grozdja prihajajo vsak dan v novo vinsko klet, kar pomeni, da naši kmetovalci dobro razumejo pomen, ki ga ima oddaja grozdja namesto vina. Zato, ker je oddaja koristna i za kmete i za ljudsko oblast, ki bo izvažala bolj kvalitetno vino v inozemstvo, kar bo le v korist skupnosti, je velikega pomena, če se ta oddaja še poveča.

Čitajte in širite

«Istrski tednik»

Ravnanje z moštom v času kipenja

Ker je kakovost in stanovitnost vina v veliki meri odvisna od tega, ali mošt dobro pokipi, se je pri njega oskrbovanju med kipenjem ozirati na prej omenjene izkušnje.

Pri napravi belega vina iz zdravega grozdja napolnimo od stiskalnice tekoči mošt v sode, in sicer ne nad 9 desetink vsebine. Pri uporabi čistih kvasnic naj bo ta prazni prostor še večji.

Za kipenje je bolje vzeti večje sode, ker je mošt v njih manj odvisen od zunanje toplote. Ker se mošt v njih zaradi kipenja močno segreje, ne sme biti začetna kipelna toplota višja kakor 12 stopinj Celzija.

Preden napolnimo mošt v sod, ga zažveplamo. Vrenje žveplanega mošta, tudi sulfitno vrenje imenovano, se je izkazalo v mnogih primerih zelo priporočljivo, zlasti tam, kjer se je bati, da nastane nečisto vrenje zaradi razvoja škodljivih glivic v grozdju. To je posebno v letih, kadar je v jeseni slabo (deževno) vreme, grozdje se kvari (gnije) itd. V južnih krajih, kjer nastane zaradi visoke toplote lahko ocetno vrenje, bo sploh žveplanje mošta posebno na mestu. Znano je, da prenesejo dobre vinske kvasnice štirikrat več žveplove kisline kakor pa slabe oziroma škodljive glivice. Zato se z zmernim žveplanjem mošta zadrži razvoj slabih glivic in omogoči razvoj dobrih kvasnic.

Po izkušnji kletarskih strokovnjakov prepreči 50 mgr žveplovega dvokisa v litru ocetno vrenje, medtem ko prenesejo kipelne kvasnice tudi še enkrat toliko, posebno če so v čvrstem razvoju. Če zažgemo na vsak hektoliter soda eno tanko trščico azbestnega žvepla (4 gr žvepla), porka mošt ca 50 mgr žveplovega dvokisa. Iz tega sledi, da bo ta množina v vsakem primeru zadostovala, v navadnih primerih pa bo zadosti, ako vzamemo polovico te množine. Tanko azbestno žveplo je za žveplanje mošta najboljše, tudi boljše kot sulfitne soli (natrijev bisulfit ali kalijev metabisulfit). Ker preneso krepke kvasnice sulfitno vrenje najbolje, dodamo žveplanemu moštu dobrega kvasnega moštva iz čistih drož. V novejšem času se dobe tudi posebne sulfitne drože, ki preneso še večjo množino žveplovega dvokisa.

Kadar je sod zadosti napolnjen, ga zapremo s kipelno veho ali, če te nimamo, vsaj s ploščato vrečico čistega peska. Oboje omogočuje, da pri kipenju se razvijajoči plin, to je ogljikov dvokis ali ogljikova kislina iz soda lahko uhaja, ne da bi mogle vanj od zunaj prihajati škodljive glivice. Kipelna veha zabranjuje tudi izhapevanje alkohola in buketnih (dišečih) snovi iz kipečega mošta.

Ker je ogljikova kislina zdravju škodljiva in bi se v njej ljudje, zlasti v globokih kleteh, lahko zadušili, je treba klet zračiti, kar se pa mora zgoditi previdno, to je tako, da se klet pri tem preveč ne ohladi. Če je hladno vreme, moramo po prezračenju, ako je treba, tudi zakuriti. V velikih kleteh napeljujejo kipečo ogljikovo kislino po železnih ceveh iz sodov na prosto ali v kanale.

Če bi imelo kipenje prezgodaj ponehavati se priporoča mošt pretočiti, prezračiti in nekoliko segreti. Navadno pa zadostuje, da ga samo premešamo in segrejemo. S tem se dvignejo in ožive na dno pade kvasnice in kipenje se spet nadaljuje.

Pri pripravljanju črnega vina kipi najprvo mošt nekaj (5—6) dni v kadi na tropu, potem ga šele iztisnemo in spravimo v sode. Ako hočemo žveplati, moramo zažveplati tak mošt že v kadi. Tudi čiste drože pri črnini že v kad dodati in sicer dvakrat toliko kolikor pri belem moštvu.

Po končanem burnem kipenju, ki traja kakih 6—8 dni, pričnejo padati drože na dno soda in se vrši še mirno kipenje ali dokipevanje. V tem času napolnimo sode z enakim vinom do vrha in jih zopet zapremo s kipelno ali dokipevalno veho. Tako ostane vino do prvega pretakanja.

Kaj je zeleno gnojenje in zakaj je važno v poljedelstvu

Pomanjkanje hlevskega gnoja in komposta naši kmetje nadomestujejo z umetnimi gnojili. Pri tem pa pozabijo, da z umetnimi gnojili dodajajo zemlji v obliki rudninskih snovi dušik, fosfor in kali za lepši in uspešnejši pridelek, ne dajo pa zemlji najvažnejših snovi, to je humus (sprstenina), ki je najvažnejši element, da rastlina more uspevati, torej za razvoj rastlinstva. V dokaz navedem, da rodnost zemlje ocenjujemo, koliko dotična zemlja vsebuje humusa.

Iz tega sledi, da bo zaraganju zemlje s humusom treba v bodoče pripisovati več važnosti in storiti vse za gnojenje z organskimi gnojili, med katere spada hlevski gnoj, kompost in zeleno gnojenje. Umetna gnojila bomo tudi v bodoče racionalno in pravilno uporabljali le kot pomožna gnojila za lepši pridelek. Če več let zaporedoma uporabljamo na istem zemljišču samo umetna gnojila brez organskega gnojenja, postane taka zemlja težka, vezna, mrtva in zemeljske vlage ne zadržuje. V zemlji, kjer primanjkuje humusa, se razvoj zemeljskih bakterij slabo vrši in s tem slabo presnavljanje rudninskih snovi, ki služijo kot hrana za rastlino. Pravimo, da je taka zemlja postala utrujena ali mrtva (fizikalno slaba). Iz tega vidimo, da umetna gnojila zemlje ne rahlajo in ne pospešujejo zemeljski proces razkrajanja raznih snovi.

Nujno je torej, da zemlji vsaj vsako drugo leto dobro pognojimo z organskimi gnojili in če nam hlevskega gnoja in komposta primanjkuje, ga bomo nadomestili z zelenim gnojenjem. Organska gnojila v zemlji ustvarjajo humus in jo tako rahlajo in delajo rodovitno, bakterije v njej dobro uspevajo in se hitro množe. Poleg tega pa je zelo važno, da taka zemlja veliko bolj zadržuje zemeljsko vlago in je učinek suše na njej veliko manjši.

Pripravimo zemljo na jesensko setev

Nismo še pobrali vseh poljskih pridelkov, že se pripravljamo na setev ozimine. Prvi pogoj, da bomo setev dobro opravili, je pravilna priprava zemlje.

Zemlji preskrbimo večjo količino vode z globokim in pravočasnim oranjem. Njive, ki so namenjene za setev žitaric, moramo takoj, čim

Pomanjkanje hlevskega gnoja popolnoma nadomestimo z zelenim gnojenjem in dodatkom kalijevih in fosfatnih gnojil. Za to gnojenje popravimo druge pridelke, globoko preorati. Preorana zemlja vpija večjo količino vlage nego zbita in neobdelana zemlja. Ledina ali pa deteljišča moramo preorati mnogo pred setvijo, to pa zaradi tega, da brazde razpadejo in se zemlja prerahlja.

Z brananjem pred setvijo uničimo škodljive plevelne rastline in poravnamo njive (zelo važno opravilo, posebno če sejemo s sejalnim strojem).

Žitaricam bomo gnojili z umetnimi gnojili. Če upoštevamo količino hranilnih snovi, ki jih rastlina potrebuje, in izčrpanost naše zemlje zaradi nezadostnega gnojenja, bi morali pognojiti njivi v izmeri 100 kv. m s sledečimi umetnimi gnojili: pred setvijo 40—50 kg superfosfata, 10 kg kalijeve soli in 5 kg žvepleno kislega amonijaka ali apnenega dušika (kalcijev cianamid). Jeseni ni priporočljivo gnojiti z nitrati, ker so v zemlji lahko topljivi in jih kot take lahko voda izpere, tako da pridejo le deloma v korist rastlinam. Zgodaj spomladi, pri nas že v februarju, gnojimo žitnim poljem v dveh do treh obrokih z nitrati (na 1000 kv. m potrosimo 10 do 15 kg apnenega dušika ali čilskega solitra in to je tedaj, ko ni rose na listju.

je zelo hvaležen krompir, krmilna pesa, koruza in razne povrtnine, zlasti pa vinogradi.

Vinograd globoko okopljemo ali preorjemo z vinogradniškim plugom v prvi polovici novembra. Na to enkamerno posejemo grašico ali lipino. Vendar ne okoli debla trte, ker se grašica s svojimi viticami tesno prime trte, kar otežkoča spomladi podkop zelene mase. Zeleno gnojenje je uspešno, če se v jeseni grašica ali lipina dobro razraste in obraste ter spomladi čim bolj zraste. Zaradi tega nikakor ne sejte preredko.

V jeseni posejana grašica ali kaka druga metuljčnica začne zgodaj spomladi odganjati in doraste v polovici maja. Za podkopavanje je najbolj primeren čas, kadar cvete. V tej dobi je rastlina najbolj bogata s hranilnimi snovmi in lahko topljiva. Rastlino torej v cvetu pokosimo ter jo tako pustimo en dan, da uvene, ker jo ovenelo laže pokopljemo. Ne pozabimo, da večja rastlina da večjo zeleno maso, ki bo zemljo obogatela z organskimi in anorganskimi snovmi. Ko se rastlina v zemlji razkraja, pospešuje razvoj zemeljskih bakterij in obenem ustvarja sprstenino. Če ob podkopu ali spomladi dodamo nekoliko kalijevega in fosfatnega umetnega gnojila (po 40 kg vsakega), smo zemlji nudili skoro vse potrebne snovi, ki jih vsebuje hlevski gnoj.

Za zeleno gnojenje pridejo vpoštev grašica, ali druge metuljčice. Vse rastline iz družine metuljčnic (legiminoze) imajo to lastnost, da vsrkavajo iz zraka z nekimi posebnimi bakterijami dušik in ga spreminjajo tako, da ga rastlina laže uporabi. Dušik je, kakor vemo, le najvažnejše gnojilo.

Za 1 hektar površine potrebujemo 160 do 180 kg semena, n. pr. grašice, ki nam ostane, ko očistimo žito s trierjem.

G. T.

Namakanje žitaric pred setvijo nam poveča odstotek kalivosti

Prečiščevanje in razkuževanje semena je zlasti pri žitaricah velikanskega pomena za uspeh posevkov. Vprašanje skrbne priprave semena je sploh predmet obširnih raziskovanj v vseh naprdenih deželah sveta. Vsem bo na primer znano, da je v tem pogledu Sovjetska zveza na čelu znanstvenih raziskovanj.

Dognali so, da je namakanje semena žitaric v posebnih raztopinah zelo koristno, ker vsrka seme hranilne snovi, ki so mu dobrodošle v prvi, kakor rečeno, občutljivi fazi razvoja. Dobre ezultate so dale v tem pogledu raztopine kalijevih fosfatov v raznih koncentracijah (na primer 21% K3PO4 za oves, 5% K PO4 za žito, 17% istega za ječmen). Pri namakanju je važno, da se rabi le toliko raztopine, kolikor je določena količina semena vsrka v 24 urah, sicer bi namakanje škodilo, ker bi seme odstopilo preostali raztopini nekatere lastne koristne snovi. Sejati je treba takoj po namakanju, v nasprotnem primeru pa moramo seme posušiti na znaku, katerega toplota ne sme presegati 22 stopinj Celzija. Poleg tega ne smemo sejati v prevlažno zemljo, ker bi v tem primeru lahko zrno odstopilo zemlji koristne snovi, še preden bi pognale.

Namakanje semen v amonijakovi gnojila se je izkazalo za škodljivo, ker so te sestavine za mlado rastlinico strupene. Zadovoljive uspehe so dosegli predvsem s kalijevimi in fosforjevimi spojinami pri namakanju semena za zemljišča, ki jim primanjkuje kalij in fosfor. To je povsem razumljivo, če pomislimo, da sta kalij in fosfor potrebna semenu, ko kali.

Z·A·V·S·A·K·O·G·A·R·N·E·K·A·J

ZA NAŠE PIONIRJE

Ustanovili bomo pionirske odrede

Po šolah se je spet začel živ-žav. Pozna se, da ste prišli vi pionirji vanje. V kratkih minutah odmora bi človek mislil, da se bodo zidovi podrli. Toda tisti, ki vas pozna, ve, da je to le veselje. Saj je v razredu dovolj tišine in resnosti, zato pa naj bo ob prostem času veselje.

Začeli ste lepo s poukom in bo treba začeti tudi z drugim pionirskim delom, ker prej ste bili eni tu, drugi tam in ste se videli poredkoma. No, najprvo kar morate narediti, je treba, da ustanovite pionirske odrede in te razdelite na čete. S pomočjo take lepe pionirske organizacije boste lahko prirejali izlete med šolskim letom in igre. Vzemite za primer šmarske in gažonske pionirje, ki so vse poletje med seboj igrali nogomet. Ravno tako morate igrati tudi po drugih vaseh, ampak ne samo nogomet, ker škoduje, če ga je preveč, ampak se morate pomeriti v tekih, metih in skokih. Tako si boste utrdili svoje zdravje in moč.

Dragi pionirji! Ne mislite, da so pionirski odredi samo zato, da bi vas učili igre, ampak morate v taki majhni pionirski skupnosti skrbeti, da bo vsak pionir znal, da bo prišel v šolo pripravljen in da bo znal odgovarjati pred učiteljji. Učenje je vaša naloga, da vas bodo veseli starši in domovina.

Ko ustanavljate pionirski odred po šolah in po vaseh, morate sklicati vse pionirje skupaj in se skupaj pogovoriti, kdo naj bo načelnik in kdo naj bo komandir in kaj boste delali v prihodnjih dneh. Tako se morate sestajati vsaj vsakih petnajst dni in najbolje je, da se sestanete na prostem. Po sestanku pa priredite igrice in zabave. Pionirski odredi morao skrbeti tudi za to, da bodo pionirji dopisovali v svoj kotiček v »Istrskem tedniku«.

Prihodnjič bomo kaj več povedali, toda prišli bomo med vas v šole in na vas ter pisali, kako delate in če ste napravili, kakor vam »Istrski tednik« naroča.

»ISTRSKI TEDNIK«

Kvadrata

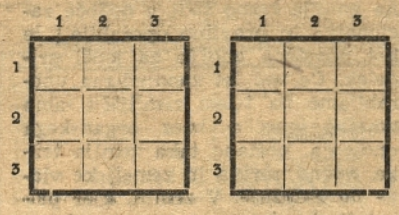

1. kvadrat: IIII, L, MM, RR. Iz teh črk sestavi besede sledečega pomena: Vodoravno in navpično: Mesto v Italiji, 2. ali (v srbohrvaščini) in 3. po čemer stremi vse svobodoljubno ljudstvo.

2. kvadrat: AAAA, D, L, T, SS. Iz teh črk dopolni kvadrat z besedami naslednjega pomena: 1. dlaka, 2. ti je v najbližjem sorodstvu, 3. dar drevja.

UGANITE?

1. V hiši se rodim,
na streho zletim,
se v nič razletim,
kdo sem?

2. Silo pobodilo,
po svetu hodilo,
ni pilo ni jelo,
a dolgo živelo.

(Istrska narodna)

3. Sviga švaga, čez dva praga.
Kdo sem?

4. Les na les,
platno vmes,
štiri duše,
pet teles.

(Istrska narodna)

5. Oče ima na stotine sinov,
sinovi klobuke nosijo,
a oče brez njega hodi.

(Istrska narodna)

Rešeni računi . . .

12345679 x 9 = 111111111
12345679 x 18 = 222222222
12345679 x 27 = 333333333
itd.

Uganki: 1. rak; 2. mlin.

VEČERNO RAZVEDRILO

KDO JE KAJ UGANIL?

Križanko je najbolje rešil Grbac Rugerij iz Čedolj—Korte, zato je izžreban za nagrado.

Rešitev križanke iz zadnje številke

Vodoravno: 1. Tivoli; 5. RK; 6. za; 8. Iran; 10. te; 11. ar; 12. mes; 14. avere; 16. Ab; 18. stan; 19. Ren; 21. In; 22. brana; 25. in; 26. OM; 27. dan; 28. Aja.

Navpično: 1. tri; 2. ikra; 3. OZN; 4. la; 7. česen; 9. ara; 10. teran; 12. metla; 13. karbid; 15. VS; 17. Berna; 20. na; 23. ne; 24. ima; 26. oj.

Odgovorite na vprašanja

in pošljite rešitev!

1. Kaj je vzrok jutranje rose?
2. Zakaj se ob slabem vremenu bliska in šele nato grmi?
4. Kje je največ padavin v Evropi?
5. Zakaj je važno, da vsako leto prekopamo zemljo?

Računska naloga

V vlaku je več vagonov, kjer so oseb lepo razdeljene, le v enem vagonu je prevelika gneča. V vagonu prvega razreda je 30 oseb in v vagonu drugega razreda komaj 20 oseb. Sprevodnik odpravi to prenatrpanost s tem, da pošlje iz vagona prvega razreda deset odstotkov ljudi v vagon drugega razreda. Koliko je sedaj oseb v vagonu prvega in drugega razreda?

Križanka

Vodoravno: 1. števnik; 3. cesta; 6. predlog; 7. mati; 8. maršal Jugoslavije; 10. element; 11. država v Evropi; 13. reka v Jugoslaviji; 15. mesto v Italiji; 17. žitorodna pokrajina v Jugoslaviji.

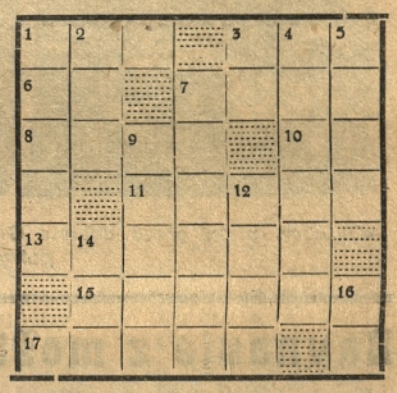

Navpično: 1. struga; 2. moško ime; 3. veznik; 4. izobražen; 5. reka v Jugoslaviji; 7. reka v Jugoslaviji; 9. trinog; 12. prah; odpadek; 14. ura v italijanščini; 16. začetek abecede.

Uganki

Ko v zraku stojim,
se belim kot sneg,
ko pa se zdrobim,
postanem rumen.

Dve deklici stoje molče,
ko jih pa za kite povlečemo,
zakriče, da se zvok razlega
po dolinah in planinah.
Kdo so te?

Zanimivosti

O termometru

Prvi termometer z alkoholom je bil napravljen leta 1705, a z živim srebrom leta 1643.

Za merjenje temperature zraka so torej toplomeri z alkoholom in živim srebrom. Toplomeri z alkoholom se uporabljajo za nižje temperature, ker živo srebro pri nizki temperaturi ni dovolj elastično in občutljivo za spremembe temperature.

Dnevni maksimum za segrevanje zraka je okoli 2. ure popoldne, a minimalna temperatura vsako jutro pred sončnim vzhodom.

Vsak toplomer ima svojo skalo za merjenje toplote. To so ti: Celzijeva, Reaumerjeva in Fahrenhejtova.

Celzijeva, katere 0 stopinje označuje zmrzovanje, a 100 stopinj vrelišče pod pritiskom 76 stopin m/m živega srebra, a na zemljepisni širini od 45 stopinj.

Reaumirjeva prikaže na 0 stopinj točko zmrzovanja a na 80 stopinj točko vrelišča.

Fahrenheitova skala pa prikazuje točko zmrzovanja na 32 stopinjah, a točko vrelišča na 212 stopinjah.

NOV APARAT ZA NAGLUSNE

V Angliji se je pojavil na trgu nov, zelo majhen aparat za naglušne, ki je zelo selektiven. Naprava tehta samo 170 gramov. Njegova značilnost je v tem, da lahko prilagaja obseg glasu potrebi sluha. Novi selektor je brez pomanjkljivih navadnih ojačevalcev, pri katerih slišijo naglušni tudi razne druge zvoke, ki jih ne morejo jasno razločevati. Aparat je opremljen z majhnimi električnimi baterijami.

Barba Dreja eno Tiček

TIČEK: *Kan, kan gremo s ten vozićom barba Dreja?*

DREJA: *E, oštja, kaj na videš karatele eno brento ke rapataio? Kan, ćeš da gren, ku ne trgat dole v valo! Se preveć sdrelo je letos gruzje. Kaj ćeš to sonce eno gurkuta ga je eno malo preveć špeklo.*

TIČEK: *Ben, ma kaj ćeš, te bo već moćno vino. Ma znaš kaj? Ni nanka potreba, de be mi mastile gruzje. Znaste barba? Mi ga bomo pordale, de ga tu na štacione u Kopre zmestijo, ki imjo bulješe makinje ku mi, ke ga tapatamo z nogame. Mi bomo nardile domu, samo vnu, ke nan bo putrebno z pet.*

DREJA: *E, ja drage nevodo. Skoraj de imaš preu. Jes jen bon peljo anka ku je t'ku. Kaj ćeš, kapital je t'ku gotou eno gruzje anka buljše plačjo.*

TIČEK: *Eno znaste zakaj barba Dreja? Z'tu, ke vone ga peljejo anka u druge nacione, mi pa nardimo našo vino preveć gosto, ke ni dobro z plec po nacioneh. Magare je vsenako dobro, anka še već gušto ko uno lehko, ma za plac ni.*

DREJA: *E za de bo t'ku, kaj ćeš, našo vino smo zmerom vozile u Trst eno n Kranjsko, već daleč pane. Zej pa je koristn tu vone delio.*

TIČEK: *Pa ste čel barba, de bo u Kopre prve dneve otobra velika moštra. Pravjo, de bo doste lepo. Mrtalo be jet. Kaj pravaste?*

DREJA: *E, za da ja, kr je lepega eno kuristnega bo treba use videt. Ma, ben šu anka jes sez mojo Jućo, magare ko smo obadva stare. Ma verjen de bomo prklepetale du Kopra. Kaj ćeš. Gotovo ne bo manjkalo neč une dneve.*

TIČEK: *Samo glejte barba, de ves ne bo vrag neso pod kašan tronbin uno večer, ke boste šu dumu.*

DREJA: *Ne bujse zame, sen magare ster, ma moje noge so še moćne, anka dva tri litre me ne storijo neč, samo ku imen anka kej z jest. Te bo zmešala prej tebe kašna mlada glavo, ko mene vino. Ben, ma čuj, ne mega treba, de se ga trko napijen. Bon spil, kr lahko pošten mož spije, eno neč već.*

TIČEK: *Ja barba smo ravale, jes moran jet. Ben zbogom!*

DREJA: *Zbogom, zbogom! Fate en la ćo? Frdamana duša od vosla!*

Izgubljeni plašč

Uslužbenec v Kopru je zgubil svoj dežni plašč, morda pozabil na avtobusu ali pa v kakem uradu. Pošten najditelj naj ga proti nagradi odda v upravi »Istrskega tednika«.

Uredništvo in uprava »Istrskega tednika« v Kopru — Odgovorni urednik: Srečko Vilhar — Tiskala tiskarna »Jadran« v Kopru.

Z AVTOBIOGRAFIJE

BRANIMIR NUSIĆ

SATIRE IN HUMORESKE

ŠOLANJE

Ko sem dorastel za šolo, si je vsa hiša globoko oddahnila, ker so bili preverjeni, da je šola kalup, v katerega daš otroka kakor testo v nečke da ga oblikuje in pečenega vrne staršem.

Moje šolanje je bilo pravi boj za obstanek. Ta boj se je pričel. Ta boj se je pričel s spopadom med menoj in očetom, ki se je nenavadno ponašal s tem, da gre njegov sin v šolo, med tem ko sem jaz gledal na to reč realistično in nikakor nisem sprevidel, zakaj bi se oče lahko postavljal z menoj. Nato se je boj razvil tudi v boj s »famulusom«, ki me je na očetovo priprošnjo kar vlekel v šolo in sem ga pri tej priložnosti ugriznil. Ta mi je rekel, da je moral tako vso mojo družino vleči v šolo. Toda poglavitni boj se je razvil v dobi samega šolanja, ko sta trčili skupaj dve hudi in nepomirljivi okoliščini: pika posameznih profesorjev name in moj odpor do posameznih predmetov.

To je bila resda neprekinjena in dolgotrajna bitka, v kateri so bili na eni strani profesorji in znanost, na drugi strani pa jaz sam. Kajpada sem v takšni nenavadni borbi moral popuščati že zato, ker so se pri čemer pa sem se tolažil s tistim modrim ljudskim rekom, da pametnejši vselej odneha. Sicer pa sem moral zopuščati že zata, ker so se profesorji v boju z menoj, svojim sovražnikom vselej posluževali tistega priljubljenega, toda nespodobnega sredstva, da so nasprotnika pri pouku ali pri izpitu vedno spraševali to, česar ni vedel. Tako so mi onemogočili da bi bil v boju za obstanek dosegel kakršen koli uspeh.

Ta boj pa je moji družini že kar v rodu; tako da so se bojevali mnogi moji predniki, še zlasti pa njihovi potomci. Postavim, ko je bil neki moj sorodnik vstopil v prvi razred gimnazije, ga kar štiri leta ni zapustil, na priliko tako, kakor človek ne zapusti njive ali travnika, ki ga je pridobil po dolgem in mučnem pravdanju. Moj sorodnik je prav tako imel prvi razred gimnazije za dediščino in za posest, odkoder ga živa duša ne sme pregnati. Zaman so ga profesorji prepričevali, da gimnazijski razred ni nikakršna neprimičnina; zaman so ga prepričevali, da mora že zavoljo samega šolskega zakona nekoč zapustiti razred — fant je postal dosleden in zvest svojemu prepričanju in je vztrajno dalje hodil v isti razred. Naposled so profesorji obupali in potrpežljivo čakali, da bo moj sorodnik goden za ženitev, nakar ga bodo morebiti le potegnili iz šole.

Neki moj drugi sorodnik je toliko vzljubil šolo, da se je celo naučil učiteljskega poklica. Eden izmed mojih sorodnikov pa je spravil še same profesorje v zagato. Tri leta se je šolal in tri leta vztrajno molčal. Ta ali oni profesor je bil radoveden, in bi bil rad slišal kakšen glas ima. In so bili med profesorji taki, ki jih je minila potrpežljivost, in so ga rotili, naj zine kar koli. Profesor matematike ga je skušal celo obupno vleči za ušesa, da bi dal fant kak glas od sebe, na priliko tako, kakor če pritisneš gumb in zazvoni zvonec. Toda dečko je tudi ob tem vztrajno molčal in gledal profesorja z drznim pogledom, kakor pač gledamo vsi v našidružini. Zaradi takega upornega molka so bili profesorji tem bolj v zagati, ker nikakor niso mogli dognati, za katero vejo znanosti je bolj nadarjen, fant pa je — kakor vidite — z molkom vse to spretno prikrival.

Ne da bi pustil v nemar tako svetla izročila, sem se skozi osnovno šolo še nekako prevlekel, ampak ne toliko po lastni sposobnosti, kolikor po zaslugi očetove pozornosti do učiteljev. Vsa štiri leta ljudske šole sem skrbno lovil muhe, delal v nalogah velike packe, rezljal z nožem šolske klopi in prihajal domov sleherni dan s tako umazanimi, črnimi prsti, kakor, da sem se učil barvarstva, ne pa ljudske.

Ko sem dorastel za šole, si je šole.

Na koncu četrtega leta me je mati oblekla v novo obleko, me zadaj skrbno zapela, vtaknila v žep lepo opran in zložen robec, me počesala na prečo na sredi glave in me sama odvedla v šolo, kjer sem pred številnimi gosti deklamiral nekaj rodoljubnega iz pesmarice, zaradi česar me je gospod prota poljubil na čelo, okrožni načelnik pobožal, oče pa se razjokal. To dejanje je pomenilo, da sem bil od te ure dalje gimnazijec.

Freden sem šel v gimnazijo, mi je oče spregovoril daljšo besedo in me prepričeval, da moram poslej biti resen in da moram misliti na svojo bodočnost. Mati me je blagoslovila in tetke so se ganjene zjokale, menda zato, ker so sočustvovale z mojim bodočim mučeništvom. Oče je v nagovoru zlasti naglašal, da mu moram biti zdaj v čast in ponos, in to sem si zapisal prav globoko v srce.